

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA EKONOMICKÁ

Diplomová práce

Finanční produkty s podporou státu

Financial product with state support

Bc. Vendula Paroubková

Plzeň 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma

„Finanční produkty s podporou státu“

vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucí diplomové práce za použití pramenů uvedených v příložené bibliografii.

Plzeň dne 25. 4. 2022

v. r. Bc. Vendula Paroubková

Poděkování

Touto cestou bych ráda poděkovala vedoucí bakalářské práce Ing. Janě Šturcové Ph.D., za její pomoc, odborné rady a připomínky v průběhu zpracování diplomové práce a při získání literatury k zadanému tématu. Dále děkuji celé mé rodině a přátelům za projevenou důvěru a podporu nejen během psaní této diplomové práce, ale i během celého studia.

Obsah

Úvod	7
1 Finanční produkty s podporou státu.....	9
2 Stavební spoření.....	10
2.1 Vznik a vývoj stavebního spoření	10
2.2 Systém stavebního spoření	12
2.3 Fáze stavebního spoření	13
2.4 Legislativní úprava stavebního spoření.....	14
2.5 Státní podpora	15
3 Hypoteční úvěr	21
3.1 Vznik a vývoj hypotečního úvěru	22
3.2 Druhy hypotečních úvěrů	23
3.3 Zástavní právo	23
3.4 Systém hypotečního úvěru	24
3.4.1 Bonita žadatele.....	24
3.4.2 Výše úvěru	25
3.5 Fáze hypotečního úvěru	26
3.5.1 Přípravná fáze	26
3.5.2 Schvalovací fáze	27
3.5.3 Realizační fáze.....	27
3.6 Legislativní úprava hypotečních úvěru	28
3.7 Státní podpora	29
4 Doplnkové penzijní spoření.....	31
4.1 Vznik a vývoj penzijního spoření	31
4.2 Systém penzijního pojištění	32

4.3	Legislativní úprava doplňkového penzijního spoření	34
4.4	Státní podpora	34
4.4.1	Státní příspěvek.....	34
4.4.2	Daňové odpočty	36
4.4.3	Příspěvek od zaměstnavatele	37
5	Životní pojištění	38
5.1	Vznik a vývoj životního pojištění	38
5.2	Druhy životního pojištění.....	39
5.2.1	Rizikové životní a úrazové pojištění.....	39
5.2.2	Kapitálové životní pojištění	40
5.2.3	Investiční životní pojištění.....	41
5.3	Legislativa	41
5.4	Státní podpora	41
5.4.1	Daňové výhody	42
5.4.2	Příspěvek od zaměstnavatele	44
6	Finanční produkty s podporou státu ve vybraných zemích Evropské unie	45
6.1	Slovenská republika	45
6.1.1	Slovenská státní podpora stavebního spoření	45
6.1.2	Slovenská státní podpora hypotečního úvěru	47
6.1.3	Slovenská státní podpora penzijního spoření.....	49
6.1.4	Slovenská státní podpora životního pojištění	53
6.2	Spolková republika Německo	54
6.2.1	Německá státní podpora stavebního spoření	55
6.2.2	Německá státní podpora hypotečních úvěrů	57
6.2.3	Německá státní podpora penzijního spoření	59
6.2.4	Německá státní podpora životního pojištění.....	61

6.3	Zhodnocení.....	62
6.3.1	Stavební spoření.....	62
6.3.2	Hypoteční úvěr.....	64
6.3.3	Penzijní pojištění.....	68
6.3.4	Životní pojištění.....	70
7	Demonstrace modelových příkladů na vybraných finančních produktech	72
7.1	Stavební spoření.....	72
7.2	Hypoteční úvěr.....	74
7.3	Doplňkové penzijní pojištění.....	77
7.4	Životní pojištění.....	79
	Závěr.....	81
	Seznam použitých zdrojů.....	84
	Seznam tabulek.....	91
	Seznam obrázků.....	92
	Seznam grafů.....	93
	Abstrakt	
	Abstract	

Úvod

Diplomová práce se zaměřuje na finanční produkty podporované státem. Tyto produkty jsou zvýhodněny státním příspěvkem či daňovým odpočtem na rozdíl od ostatních finančních produktů. Jedná se o stavební spoření, hypoteční úvěr, životní pojištění a doplňkové penzijní spoření či penzijní připojištění. Jejich hlavní význam je umožnit uživatelům zajistit společensky potřebné aktivity, jako je obstarání vlastního bydlení, zabezpečení se na stáří a pojištění se v případě nemoci či smrti. Dále nabízí různé formy investování, spoření, krytí rizik a půjčování finančních prostředků. Téma finančních produktů je významné i pro stát, jelikož například důchodový systém není z dlouhodobého hlediska udržitelný.

Cílem diplomové práce je definovat jednotlivé finanční produkty se státní podporou v České republice. Následně budou teoretická východiska srovnávána se současným stavem finančních produktů s podporou státu ve vybraných zemích Evropské unie. Poté budou jednotlivé finanční produkty demonstrovány na jednotlivých příkladech.

V první kapitole teoretické části jsou prvotně představeny jednotlivé produkty finančních produktů se státní podporou. U každého z nich bude následně nastíněn jeho vznik a historický vývoj, systém fungování, legislativní úprava a následně bude detailně popsána poskytovaná státní podpora.

V další části diplomové práce je popsáno stavební spoření. Pojednává o jednotlivých fázích a fungování stavebního spoření. Dále byla definována legislativa, která tento finanční produkt upravuje. Nejdůležitější část této kapitoly je objasnění fungování státní podpory a možného snížení daňového základu.

Druhá kapitola je věnovaná hypotečnímu úvěru a úzce navazuje na určitá témata, která byla definována již v kapitole stavebního spoření. Zabývá se jednotlivými druhy hypotečního úvěru, systémem a jednotlivými fázemi. Dále je objasněno, jak zástavní právo souvisí s hypotečním úvěrem. V neposlední řadě je zmíněno, jak v tomto případě funguje státní podpora.

Ve třetí části diplomové práce lze nalézt problematiku doplňkového penzijního spoření a penzijního připojištění. Zabývá se historickým vývojem, systémem fungování a legislativou. Státní podpora je v tomto případě poskytována formou státního příspěvku, daňového odpočtu a příspěvku od zaměstnavatele.

Čtvrtá kapitola pojednává o životním pojištění, která zároveň popisuje i možnou úzkou spojitost s hypotečním úvěrem. V tomto oddílu jsou vysvětleny jednotlivé rozdíly mezi druhy životního pojištění. Věnuje se zde pozornost státní podpoře, která je poskytována stejnou formou jako doplňkové penzijní spoření, případně penzijního připojištění.

Empirická část je rozdělena do dvou segmentů. V prvním z nich budou představeny současné finanční produkty, které podporují vybrané země Evropské unie. Pro tuto diplomovou práci byla konkrétně zvolena Slovenská republika a Spolková republika Německo. Z těchto poznatků bude možné porovnat odlišnosti oproti státní podpoře, kterou poskytuje Česká republika. V druhé části budou demonstrovány finanční produkty na modelových příkladech.

1 Finanční produkty s podporou státu

Diplomová práce je zaměřena na problematiku finančních produktů, na které stát poskytuje státní podporu. Důležitá otázka však je, z jakého důvodu jsou tyto výhody poskytovány, jelikož zatěžují státní rozpočet a deformují tržní prostředí. Stát takto činí z důvodu pozitivního společenského a ekonomického přínosu. O jednotlivých státních podporách rozhoduje vláda a parlament České republiky. Finanční produkty se státní podporou jsou stabilní a v podstatě neměnné. Nejčastější změnou prochází podmínky a poskytovaná výše státní podpory.

Jak uvádí Kalátová (2021) v současné době mezi státem podporované finanční produkty v České republice patří:

- stavební spoření,
- hypoteční úvěry,
- doplňkové penzijní spoření či penzijní připojištění,
- životní pojištění.

Stavební spoření má především za cíl podpořit občany ke spoření a zhodnocování peněžních prostředků k financování stavby, rekonstrukci či koupi nemovitosti. Účastník stavebního spoření vkládá na účet stavební spořitelny peníze, které se následně úročí. K těmto finančním prostředkům je jednou ročně spořiteli připsána státní podpora formou zálohy. Hypoteční úvěry slouží k financování bydlení stejně jako stavební spoření. Jedná se však o dlouhodobý úvěr a jeho placení je zajištěno zástavním právem k nemovitosti (Dvořák, 2005).

Dalším důležitým finančním produktem, který podporuje stát je doplňkové penzijní spoření či penzijní připojištění. Stát v souvislosti s nízkou porodností a stárnutím obyvatelstva v budoucnu nebude schopen zajistit dostatečnou výplatu starobního důchodu a tím poklesne životní úroveň občanů v důchodovém věku. Životní pojištění je sjednáváno v případě, že se pojistitel chce chránit proti riziku nahodilých událostí (Kalátová, 2021).

Jednotlivé finanční produkty se státní podporou budou podrobněji specifikovány v následujících kapitolách.

2 Stavební spoření

Stavební spoření je finanční produkt, který umožňuje spořit a zhodnocovat peníze a dále také financovat stavbu, rekonstrukci nebo koupi domu či bytu prostřednictvím úvěru. Při využití stavebního spoření lze ovládat vlastní způsob využívání aktiv a pasiv, tím se odlišuje od ostatních finančních produktů, které jsou podporované státem. Po celou dobu spoření lze pobírat státní podporu při splnění předem daných podmínek. Stavební spoření je velice žádaný způsob financování, především díky poskytované státní podpoře (Lukáš & Kielar, 2014, str. 11).

2.1 Vznik a vývoj stavebního spoření

Prvotní myšlenka stavebního spoření pochází z 18. století z Anglie, kvůli neúspěšnému financování pořízení vlastní nemovitosti. V roce 1775 v anglickém Birminghamu vznikla první stavební spořitelna, nesla jméno Building Society. Princip získání peněžních prostředků byl založen na poskytování vkladů do fondů od členů spolku Building Society, kterými byly financovány poskytnuté úvěry (Asociace český stavebních spořitelén [AČSS], 2019).

O stavebních spořitelnách jsou první historické záznamy dohledatelné od druhé poloviny 19. století z Německa a Rakouska. Roku 1921 byla založena první stavební spořitelna, jejímž zakladatelem byl Georg Kropp v Německu, konkrétně ve městě Wüstenrot. Tato stavební spořitelna byla pojmenována Gemeinschaft der Freunde Wüstenrot, neboli „Společenství přátel Wüstenrot“. Záměr zakladatele Kroppa bylo především pomoci lidem k financování nemovitostí, avšak stavební spořitelna byla již založena na podnikatelských principech. Po první světové válce byl o stavební spoření obrovský zájem, jelikož klienti potřebovali dostatek finančních prostředků na obnovu či novou výstavbu svých nemovitostí kvůli katastrofám, které způsobila válka. Pro získání úvěru musel klient po určitou dobu spořit, aby mu byl úvěr poskytnut. Tento princip se používá i v současné době. Rozdílem oproti dnešku je, že klient byl vybrán za pomoci losování. To se však změnilo ve 30. letech 20. století, kdy byl zaveden systém hodnotících čísel, který zůstal do současnosti. V této době se také již objevila první státní podpora, jednalo se o nepřímou podporu ve formě daňové úlevy. Část svých úložek ze stavebního spoření se dala odečíst od daňového základu. V roce 1952 byla

v Německu zavedena přímá státní podpora, která byla poskytována po druhé světové válce. Do dalších států se stavební spoření dostalo až v 90. letech 20. století, jednalo se například o Českou a Slovenskou republiku, Chorvatsko, Maďarsko, Rusko, Kazachstán atd. (Lukáš & Kielar, 2014, s. 14-13).

Česká republika

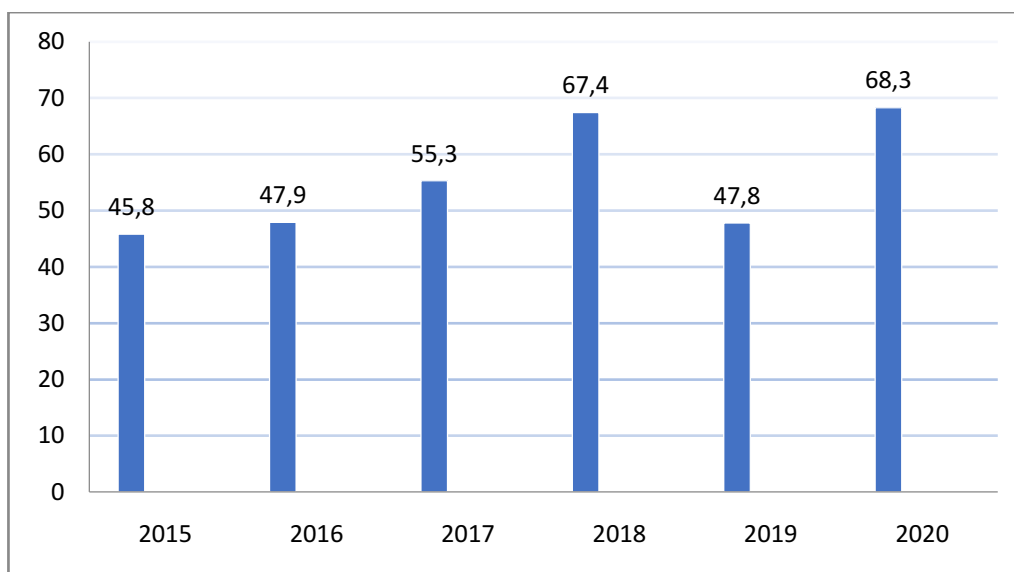
V roce 1992 se v České republice začal připravovat zákon o stavebním spoření při Federálním shromáždění ČSFR. Tento zákon začal však platit až od 1. dubna 1993 pod číslem 96/1993. Jedná se o jeden z nejmladších bankovních produktů, avšak se stal velice rychle oblíbeným mezi klienty, jelikož má své výhody. Jednou ze zmíněných výhod je poskytovaná státní podpora a dále také zvýhodnění při nečerpání úvěru. Tyto bonusy byly hlavním lákadlem pro klienty nově vznikajících stavebních spořitelen.

Od roku 1993 bylo v České republice evidováno šest stavebních spořitelen. V důsledku slučování jich působí v současné době na českém trhu pouze pět. Všechny stavební spořitelny jsou součástí Asociace českých stavebních spořitelen. V České republice lze nalézt následující:

- ČSOB stavební spořitelna a.s.,
- Modrá pyramida stavební spořitelna a.s.,
- MONETA stavební spořitelna a.s.,
- Raiffeisen stavební spořitelna a.s.,
- Stavební spořitelna České spořitelny a.s. (Peníze, 2021).

Následující graf zobrazuje nárůst poptávky českých klientů po stavebním spoření, který je způsoben především zvýšeným zájmem o pořízení nemovitostí. Někteří klienti si pořizují úvěr k zajištění stálého bydlení, lze ho však také využít ke koupi rekreační nemovitosti. Velký nárůst v České republice zaznamenaly stavební spořitelny v roce 2018 a 2020. To bylo zapříčiněno vládními omezeními a lockdownem, kdy klienti měli dostatek času k rekonstrukcím či stavbě nových nemovitostí. Další příčinou byl rychlý pokles sazeb mezi hypotečními bankami. Za rok 2020 stavební spořitelny poskytly úvěry v celkové hodnotě 68,3 miliardy korun (Aktuálně, 2021).

Graf 1 Objem poskytnutých stavebních úvěrů od roku 2015 do 2020 v mld. Kč

Zdroj: zpracováno autorkou, (Ministerstvo financí České republiky, 2020)

2.2 Systém stavebního spoření

Pro stavební spořitelny jsou prvořadí jejich klienti, kteří přinášejí do stavebních spořitelen peníze a je podstatné, aby se nacházeli v různých fázích stavebního spoření. Spořitelé, kteří se nachází v současné době ve spořicí fázi, poskytují finanční prostředky pro klienty, kteří žádají o úvěry (AČSS, 2019).

Dle § 7 odst. 3 zákona č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře musí všeobecné obchodní podmínky obsahovat nejméně tyto údaje:

- a) „podmínky uzavírání smluv a postup stavební spořitelny při jejich uzavírání, změnách a ukončování,
- b) podmínky a předpoklady pro získání úvěru ze stavebního spoření,
- c) podmínky uzavírání smluv o úvěru ze stavebního spoření a postup stavební spořitelny při jejich uzavírání, změnách a ukončování,
- d) postup při zániku stavební spořitelny nebo při odnětí bankovní licence.“

Fyzická či právnická osoba, která má zájem uzavřít smlouvu se stavební spořitelnou, se stane účastníkem stavebního spoření. Smlouvu účastník uzavírá písemně, kde se zavazuje pravidelně ukládat peněžní prostředky ve stanovené výši. Postupem času

klientovi vzniká nárok využít úvěr u stavební spořitelny. Ve smlouvě musí být také obsaženo, zda účastník žádá o přiznání státní podpory či nikoliv, toto rozhodnutí lze zpětně změnit. Klient podepsáním smlouvy souhlasí se všeobecnými podmínkami, které stanovuje zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření. Smlouva musí obsahovat úrokovou sazbu pro vklady a úvěry ze stavebního spoření. Zmiňované úrokové sazby jsou neměnné po celou dobu trvání smlouvy. Stavební spořitelna si za uzavření smlouvy účtuje nejčastěji poplatek ve výši 1 % z cílové částky.

Klient kdykoliv může vypovědět smlouvu i před uplynutím závazné doby šesti let. Pokud však klient vypoví smlouvu dříve, než uplyne závazná doba, ztrácí nárok na státní podporu a dále stavební spořitelna bude požadovat úhradu poplatku za předčasné ukončení smlouvy. Pokud klient dodrží veškeré všeobecné podmínky, může smlouvu bez sankčních poplatků kdykoliv vypovědět a je mu zachována státní podpora. Účastník stavebního spoření může během smlouvy před uplynutím závazné doby náhle zemřít. V takovém případě se stavební spoření přepisuje na manžela či manželku nebo jiného dědice. (zákon č. 96/1993 Sb.)

2.3 Fáze stavebního spoření

Stavební spoření je složeno ze dvou fází. První z nich se nazývá spořicí, je povinná a vzniká uzavřením smlouvy o stavebním spoření, jež byla popsána výše (Lukáš & Kielar, 2014, s. 12-13).

Druhá fáze je označována jako úvěrová. Je dobrovolná a klient má možnost se rozhodnout, zda tuto fázi úvěru využije či nikoliv. Stavební spořitelna žadatelům poskytuje dva typy úvěrů – stavební spoření a překlenovací úvěr. Žadatel o překlenovací úvěr má povinnost doložit, že finanční prostředky, které mu od stavební spořitelny byly poskytnuty, byly využity výhradně k bytovým potřebám (Lukáš & Kielar, 2014, s. 37-38).

Zákon o stavebním spoření v § 6 „rozlišuje bytové potřeby podle zákona na výstavbu bytového domu, rodinného domu nebo bytu, změna stavby na bytový dům, rodinný dům nebo byt, koupě bytového domu, rodinného domu nebo bytu, koupě pozemku v souvislosti s výstavbou bytového domu, rodinného domu nebo bytu (včetně rozestavěné stavby), splacení členského vkladu nebo podílu, změna stavby, údržba stavby nebo udržovací práce na bytovém domě, rodinném domě nebo bytu, vypořádání

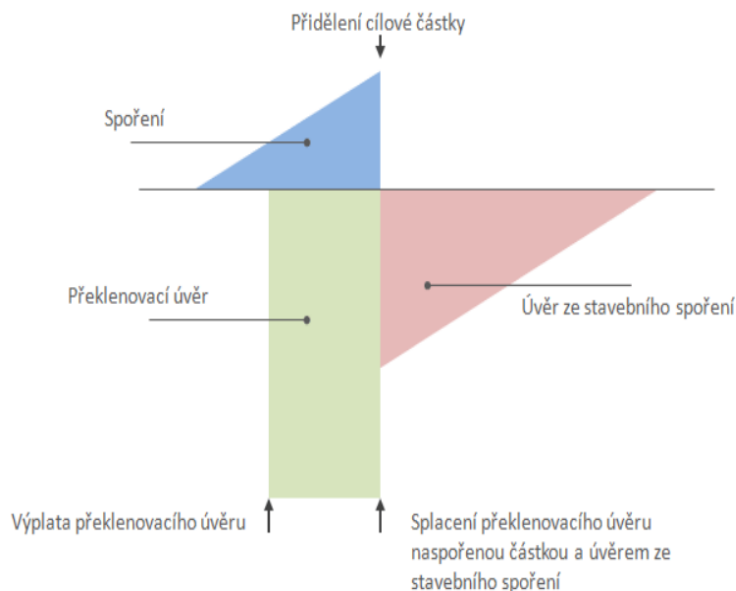
společného jmění manželů, spoluvlastníků nebo dědiců, splacení úvěru nebo půjčky použitých na financování bytových potřeb“.

Pokud klient žádá o úvěr ze stavebního spoření, musí mu být přidělena cílová částka. V tomto okamžiku končí spořicí fáze a je zahájena úvěrová. Cílová částka se skládá z vkladů účastníka stavebního spoření, státních podpor, úroků vyplácených stavební spořitelnou a úvěru. Klient musí splňovat následující podmínky stanovené zákonem o stavebním spoření a podmínkami určené stavební spořitelnou:

- doba spořicí fáze musí trvat nejméně 24 měsíců,
- úspory na spořicím účtu musí dosahovat v rozmezí 35 – 50 % cílové částky,
- hodnotící číslo smlouvy o stavebním spoření musí nabýt hodnoty požadované stavební spořitelnou (Stavebky, 2022).

Stavební spořitelny poskytují úvěr řádný nebo překlenovací. Pokud klient nespĺňuje výše zmíněné podmínky pro získání řádného úvěru, stavební spořitelna mu umožní zažádat o úvěr překlenovací (Stavebky, 2022).

Obrázek 1 Fáze stavebního spoření

Zdroj: Stavebky.cz, 2018

2.4 Legislativní úprava stavebního spoření

Základní právní předpis pro stavební spoření je zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření (dále jen „zákon o stavebním spoření“)

a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění zákona České národní rady č. 35/1993 Sb., ze dne 25. ledna 1993. Zákon o stavebním spoření nabyt platnosti dne 1. dubna 1993.

Dle § 1 zákon o stavebním spoření spočívá v:

- a) „přijímání vkladů od účastníků stavebního spoření,
- b) poskytování úvěrů účastníkům stavebního spoření,
- c) poskytování příspěvku fyzickým osobám (dále jen “státní podpora“) účastníkům stavebního spoření.“

Princip fungování stavebního spoření je u všech spořitelen stejný, jediný rozdíl je ve všeobecných obchodních podmínkách, které jsou schvalovány nejdříve Ministerstvem financí a poté je každá stavební spořitelna jednotlivě vhodným způsobem zveřejní (Peníze, 2021).

Stavební spořitelny jsou řízeny zákonem č. 257/2016 Sb., o spotřebitelském úvěru. Tento zákon upravuje různé typy spotřebitelských úvěry nejen tzv. spotřebitelské úvěry na bydlení. Dále určuje jednotlivá práva a povinnosti správních orgánů, které spotřebitelský úvěr poskytují. Evropská unie vydává předpisy ovlivňující zákon o spotřebitelském úvěru (Ministerstvo financí České republiky [MFČR], 2019).

2.5 Státní podpora

O státní příspěvek lze jednoduše zažádat při zřízení spoření u stavební spořitelny. Na tento druh spoření klientům nemůže přispívat zaměstnavatel, jako je tomu u penzijního připojištění a životního pojištění (Měšec, 2021).

Každá fyzická i právnická osoba může zažádat o stavební spoření. Státní podporu však získá podle § 4 zákona o stavebním spoření pouze:

- a) „občan České republiky,
- b) občan Evropské unie, kterému byl vydán průkaz nebo potvrzení o pobytu na území České republiky a přiděleno rodné číslo příslušným orgánem České republiky,

- c) fyzická osoba s trvalým pobytem na území České republiky a rodným číslem přiděleným příslušným orgánem České republiky.“

Následující podmínku pro získání podpory, kterou zákon o stavebním spoření stanovuje, je dodržet zákonnou vázací lhůtu 6 let. Klient má nárok na vybrání svého spoření dříve, než uplyne tato vázací lhůta, ale v tento moment ztrácí nárok na státní příspěvek a musí pak státu vrátit získanou podporu za předchozí roky. Klient ztrácí státní příspěvek i ve chvíli, kdy:

- a) přijde o trvalý pobyt,
- b) bude mít exekuce,
- c) čerpá zvýhodněný úvěr na bydlení a nedoloží jeho účel.

Vložení peněžních prostředků do stavebního spoření je bezriziková investice, jelikož vklad je ze zákona pojištěný. Státní podpora může maximálně činit 2 000 Kč ročně, jedná se o 10 % z vkladu. Podmínkou k dosažení maximální částky je roční uložení 20 000 Kč. Státní příspěvek se tedy odvíjí od množství peněžních prostředků, které jsou vloženy na spořicí účet. Státní podpora je vyplácena formou ročních záloh ze státního rozpočtu České republiky (zákon č. 96/1993 Sb.).

Stavební spořitelny povolují svým klientům uzavřít více smluv v jednom kalendářním roce. Státní podpora je jim poskytována pouze ze smluv, u kterých zažádali o jejich přiznání. Podpora se však vyplatí ze všech uzavřených smluv pouze v roční maximální výši 2 000 Kč. Na státní podporu nemají nárok právnické osoby (zákon č. 96/1993 Sb.).

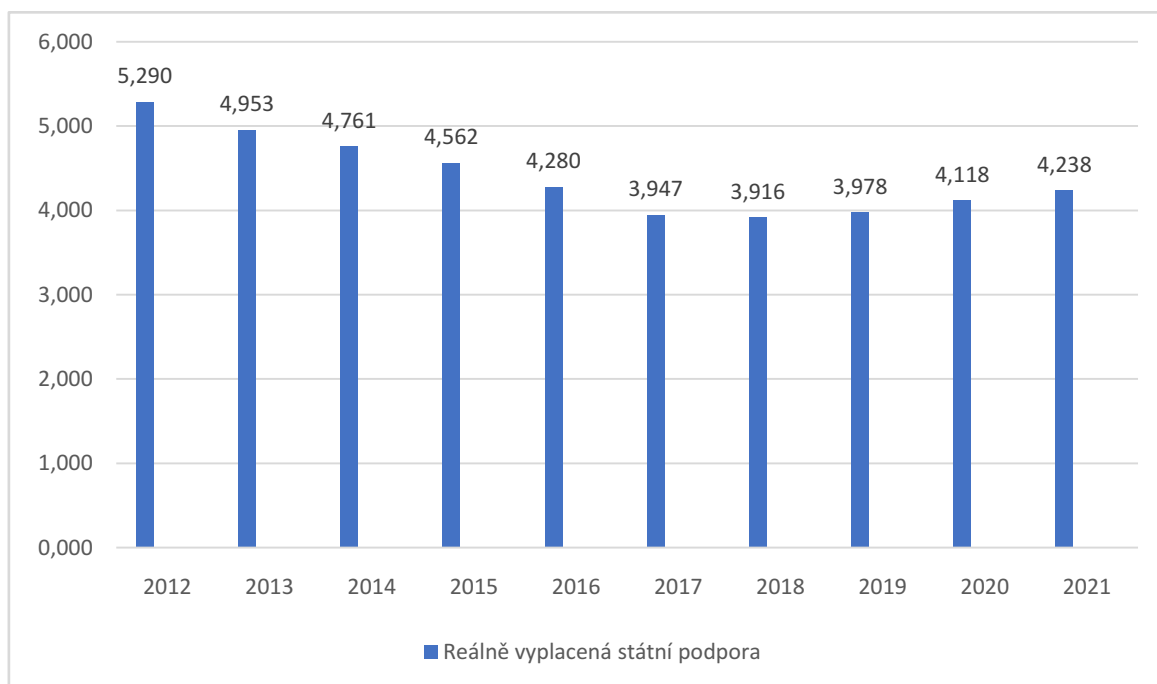
Pokud klienti souhlasí s vyplácením státní podpory, stavební spořitelna za ně souhrnně zašle písemnou žádost na Ministerstvu financí České republiky ve stanovené lhůtě do 20. února a 14. července následujícího roku. Ministerstvo vyplatí zálohy spořitelnám, které mají povinnost je do jednoho měsíce od obdržení zaslat svým klientům na jejich bankovní účty. Spořitelna v žádostech o ročních zálohách poskytuje Ministerstvu financí seznam účastníků, kde lze naleznout osobní údaje klientů, nově uzavřené a zrušené smlouvy a také spořitele, kteří nesplňují podmínky pro přiznání státní podpory (zákon č. 96/1993 Sb.).

Zákon o stavebním spoření v § 12 pojednává o vyplácení státní podpory. Klientovi jsou na účet připsány pouze zálohy. Jak již bylo zmíněno výše, podpora je vyplacena pouze po splnění určitých podmínek. Pokud klient nesplní tyto podmínky, je mu z účtu odebrána záloha. Stavební spořitelna je povinna tyto finanční prostředky vrátit zpět Ministerstvu financí do dvou měsíců.

Ministerstvo má funkci dozorčího orgánu a sleduje dodržování podmínek pro výplatu státní podpory. K této funkci má zřízený vlastní informační systém. Stavební spořitelny jsou povinny komunikovat s Ministerstvem financí a podávat mu všechny potřebné informace. Dle § 15 odst. 8 jsou Česká národní banka a Ministerstvo financí povinny vzájemně se informovat o výsledcích dozoru nad dodržování podmínek pro poskytování státní podpory.

Vrácení státní podpory upravuje zákon o stavebním spoření § 16. Tento paragraf ukládá povinnost stavebním spořitelnám vrátit částečnou nebo celkovou hodnotu stavební podpory, která byla vyplacena Ministerstvem financí. Stavební spořitelny jsou povinny vrátit státní podporu Ministerstvu financí do státního rozpočtu. Klient pak vrací státní podporu stavební spořitelně, pokud poruší podmínky, které jsou uvedeny v zákoně o stavebním spoření ve lhůtě, kterou určí stavební spořitelna. Ministerstvo vydá rozhodnutí a po uplynutí právní moci musí stavební spořitelny navrátit státní podporu do konce měsíce po uplynutí dvou měsíců. Po klientovi mohou být vyžadovány finanční prostředky zpětně do 3 let od doby, kdy bylo zjištěno, že byly porušeny stanovené podmínky pro přidělení státní podpory (zákon č. 96/1993 Sb.).

Graf 2 Reálně vyplacená státní podpora stavebního spoření od roku 2012 do 2021 v mld. Kč

Zdroj: zpracováno autorkou, (MFČR, 2022)

Graf 2 zobrazuje vývoj reálně vyplacené státní podpory v časovém horizontu od roku 2012 do roku 2021. Poskytující informace byly získány z Ministerstva financí a lze z nich pozorovat klesající trend. V roce 2018 bylo Ministerstvem financí vyplaceno nejméně státní podpory ve sledovaném období. Od této doby lze pozorovat postupný mírný nárůst reálně vyplacené státní podpory.

Tabulka 1 Státní podpora stavebního spoření od roku 1993

Období	1993 - 2003	2004 - 2010	2011 - současnost
Sazba státní podpory	25%	15%	10%
Maximální základ	18 000 Kč	20 000 Kč	20 000 Kč
Maximální podpora ročně	4 500 Kč	3 000 Kč	2 000 Kč
Státní podpora na více smluv	Ne	Ano	Ano

Zdroj: zpracováno autorkou, (Stavebky, 2021)

Tabulka č. 1 zobrazuje vývoj sazeb, maximálního základu a maximální podpory od státu ze státního rozpočtu. Od počátku založení stavebního spoření do roku 2003 byla sazba státní podpory ve výši 25 % a maximální výše podpory byla 4 500 Kč. Vázací lhůta v minulosti činila pouze 5 let. Od roku 2004 do 2010 byla státní podpora snížena na 15 % a maximální vyplacená výše byla 3 000 Kč. Vázací lhůta se prodloužila na 6 let a klienti si mohli uzavřít více smluv najednou. Státní podpora se od roku 1993 postupně snižuje, poslední změny nastaly v roce 2011. Ministerstvo financí pro rok 2022 nehodlá snižovat státní podporu. V současné době však na toto rozhodnutí nelze spoléhat, jelikož se významným způsobem změnil finanční systém v souvislosti s koronavirovou pandemií.

Česká republika dále umožňuje účastníkovi stavebního spoření si odečíst zaplacené úroky z poskytnutého úvěru formou tzv. odčitatelné položky daně, které snižují základ daně. Možnost odpočtu od daně z příjmu si může nárokovat fyzická osoba, která má příjem ze závislé činnosti nebo osoba samostatně výdělečně činná, musí však dosahovat zisků podléhající daňové povinnosti. Fyzické osoby s příjmem ze závislé činnosti si tuto odčitatelnou položku od daně z příjmů mohou nárokovat, pouze pokud jejich měsíční odvod na dani z příjmů přesahuje měsíční slevu na poplatníka. Možnost snížení daňového základu si nemohou uplatnit nepracující samoživitelky, jelikož pobírají peněžní pomoc v mateřství či rodičovský příspěvek. V tomto případě se totiž nejedná o zdanitelné příjmy (Finance, 2020).

Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů uvádí, že osoba uplatňující si odpočet zaplacených úroků je zaspána ve smlouvě o úvěru ze stavebního spoření.

Další důležitá podmínka pro uplatnění nároku je, že úvěr musí sloužit k bytovým potřebám. Jedná se např. o koupi nebo rekonstrukci domu či bytu a musí být využívána pro vlastní bydlení. Je také možnost uplatňovat daňové zvýhodnění pokud v bytové jednotce bydlí rodiče, prarodiče, děti nebo druhý z manželů, s nímž daňový poplatník nebydlí ve společné domácnosti. Účastník si může nárokovat daňové zvýhodnění i v případě vlastní-li družstevní byt. Musí však splňovat podmínku trvalého pobytu a dále vlastnit družstevní podíl. V případě koupě pozemku za pomoci stavebního úvěru může uplatnit odpočet úroků pouze za předpokladu, že na něm bude do čtyř let zahájena stavba domu. Nárok vzniká taky nájemci bytu, který úvěr použije na rekonstrukci nebo údržbu domu či bytu (Finance, 2022).

Od 1. 1. 2021 podle zákona č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů si může daňový poplatník odečíst od daně z příjmů až 150 000 Kč. Daňová úspora bude ve výsledku činit 22 500 Kč. Dřívější smlouvy mohou uplatňovat odpočet od daně ve výši 300 000 Kč. To pro zaměstnance a fyzické osoby znamená daňovou úsporu až 45 000 Kč. Daňový odpočet uplatňují poplatníci, kteří si obstarali bytovou potřebu od 1. 1. 2021. Úvěry na obstarání bytové potřeby před tímto datem umožňují uplatňovat daňový odpočet až 300 000 Kč (Finance, 2022).

3 Hypoteční úvěr

Hypoteční úvěr neboli hypotéka je dlouhodobý úvěr. Stejně jako stavební spoření slouží k financování bydlení. Hypoteční úvěry mají právo poskytovat pouze specializované banky, mezi které se řadí hypoteční banky, obchodní banky a spořitelny. K zajištění splácení je použito zástavní právo k nemovitosti. Toto právo využívají banky k zástavě cizí věci, které se musí zapsat do katastru nemovitostí (Mezulín & Zemanová, 2014).

Zákon č. 190/2004 Sb., zákon o dluhopisech § 28 odst. 3 definuje hypoteční úvěr jako „úvěr, jehož splacení včetně příslušenství je zajištěno zástavním právem k nemovitosti i rozestavěné. Úvěr se dále považuje za hypoteční úvěr dnem vzniku právních účinků zástavního práva.“

Dále zákon č. 190/2004 Sb., zákon o dluhopisech § 28 odst. 1 pojednává o zástavních listech. Jedná se o dluhopisy, jejichž jmenovitá hodnota a poměrný výnos jsou plně kryty pohledávkami z hypotečních úvěrů nebo částí těchto pohledávek.

Hypoteční úvěr dále definuje zákon č. 257/2016 Sb. o spotřebitelském úvěru podle odst. 2, spotřebitelským úvěrem na bydlení je spotřebitelský úvěr:

- a) „zajištěný nemovitou věcí nebo věcným právem k nemovité věci,
- b) účelově určený k
 1. nabytí, vypořádání nebo zachování práv k nemovité věci nebo součásti nemovité věci,
 2. výstavbě nemovité věci nebo součásti nemovité věci,
 3. úhradě za převod družstevního podílu v bytovém družstvu nebo nabytí účasti v jiné právnické osobě za účelem získání práva užívání bytu nebo rodinného domu,
 4. změně stavby podle stavebního zákona nebo jejímu připojení k veřejným sítím,
 5. úhradě nákladů spojených se získáním peněžité zápůjčky, úvěru nebo jiné obdobné finanční služby s účelem uvedeným v bodech 1 až 4, nebo
 6. splacení úvěru, peněžité zápůjčky nebo jiné obdobné finanční služby poskytnuté k účelům uvedeným v bodech 1 až 6, nebo
- c) poskytnutý stavební spořitelnou podle zákona upravujícího stavební spoření.“

3.1 Vznik a vývoj hypotečního úvěru

První zmínka o hypotečním úvěru je k nalezení již v lednu roku 1865, kdy vznikla Hypoteční banka království českého. Hypoteční úvěry se poskytovaly pro podporu zemědělství a podnikání.

V období 1918 až 1989 hypoteční trh v podstatě přestal existovat. Jedná se o období ve znamení první světové války, velké hospodářské krize, druhé světové války a komunistického režimu. V socialismu nahradily hypoteční úvěry tzv. podnikové půjčky a půjčky pro novomanžele.

Po sametové revoluci se hypoteční trh opět začal obnovovat. V roce 1995 Česká národní banka udělila první licenci k emisi hypotečních zástavních listů. První banka poskytující hypoteční úvěry byla Českomoravská hypoteční banka, v dnešní době byla přejmenována na Hypoteční banku (Hypoindex, 2017).

V současné době si klient může vybrat z velkého množství bank, které poskytují hypoteční úvěry. Banky se mohou soustředit na poskytování hypotečních úvěrů pro podnikatele či fyzické osoby. Tyto dvě skupiny mají však společný ukazatel, který posuzuje jejich žádosti o úvěr. Jedná se o ukazatele DSTI (Debt Service To Income) a DTI (Debt To Income), které bance ukazují zadluženost žadatele o hypoteční úvěr. Od 1. 4. 2022 vyhlásila ČNB hodnoty pro ukazatele DTI na 8,5násobku ročního příjmu (žadatel mladší 36 let musí splňovat 9,5násobek ročního příjmu) a pro ukazatel DSTI platí maximálně 45 % čistého měsíčního příjmu žadatele. Dále je snížen horní limit poměrového ukazatele pro hodnotu zastavené nemovitosti na 80 % (pro žadatele mladší 36 let platí podmínka 90 %) (Česká národní banka [ČNB], 2021).

Česká národní banka kvůli koronavirové krizi uvolnila podmínky hypoték z hlediska maximální výše úvěru. Podmínkou však zůstává, že klient musí mít uspořeno minimálně 10 % z ceny nemovitosti. Česká národní banka naposledy zvýšila úrokové sazby 23. 12. 2021. Společně byla také zvýšena dvoutýdenní repo sazba (2T reposazba) na aktuální hodnotu 3,75 %, diskontní sazba 2,75 % a lombardní sazba 4,75 %. V roce 2022 ČNB očekává nárůst úrokových sazeb u hypotečních úvěrů přibližně na 5 %. (ČNB, 2021).

V současné době je na trhu velké množství bankovních institucí, které jsou poskytovateli hypotečních úvěrů. Mezi nejznámější se řadí např. Komerční banka a.s., Česká spořitelna a.s., UniCredit Bank a.s., Equa bank a.s., Československá obchodní banka a.s., MONETA

Money Bank a.s., Raiffeisenbank a.s., Wüstenrot a.s., Stavební spořitelna a.s., Českomoravská stavební spořitelna a.s., Raiffeisen a.s. (Finance, 2021).

3.2 Druhy hypotečních úvěrů

Na trhu hypotečních úvěrů je velké množství možností, jak financovat svou nemovitost. V zákoně č. 190/2004 Sb., o dluhopisech není již uvedena podmínka, že by hypoteční úvěr musel být využitý pouze k investování do nemovitých věcí. Podle toho lze tento druh úvěru rozdělit dle účelu následovně:

- a) účelový hypoteční úvěr,
- b) neúčelový hypoteční úvěr,
- c) australská hypotéka.

Účelové hypoteční úvěry jsou využívány pouze k účelům, které jsou uvedené v úvěrové smlouvě. Účelový druh hypotečního úvěru se nejčastěji používá k nákupu nemovitosti, lze ho také ale využít k rekonstrukci nemovitosti, výstavbě nové nemovitosti, modernizaci nemovitosti či refinancování dřívější investice do nemovitosti. Pokud klient bude mít s bankovní institucí sjednaný neúčelový hypoteční úvěr tzv. americkou hypotéku, může zapůjčené peníze investovat různými způsoby bez sdělovacího účelu a nemá tedy žádná omezení. U neúčelového hypotečního úvěru bankovní instituce musí zajistit úvěr zástavním právem k nemovitosti. Posledním typem hypotečního úvěru dle účelu je australská hypotéka. Tento typ hypotéky je klasický hypoteční úvěr, který se odvíjí od výše půjčené částky. Obchodní politika je v tomto případě nastavena tak, že čím vyšší částku si klient půjčí, tím nižší úrokovou sazbu mu bankovní instituce poskytne. O australskou hypotéku mohou požádat fyzické i právnické osoby. Dále je podmíněna zástavním právem a může využívat účelového i neúčelového hypotečního úvěru (Finanční vzdělávání, 2021).

3.3 Zástavní právo

Zástavní právo využívají bankovní instituce k zajištění pohledávky až do doby jejího splacení. Banka při poskytování hypotečních úvěrů podstupuje riziko nesplacení a musí chránit vlastní finanční prostředky. K eliminaci těchto rizik slouží pro bankovní instituce právě tzv. zástavní právo k nemovitostem. Jedná se o právo k cizímu majetku a je k němu sepsána zástavní smlouva mezi zástavním dlužníkem (klientem)

a zástavním věřitelem (finančním institucí). Tato skutečnost musí být zaznamenána v katastru nemovitostí (Česká bankovní asociace, 2021).

Český úřad zeměměřický a katastrální (2021) uvádí, že do zástavní smlouvy lze využít nemovitosti následujícího typu:

- nemovitost koupená,
- nemovitost ve vlastnictví klienta,
- nemovitost, která je vlastnictvím třetí osoby,
- rozestavěná nemovitost, která je vložena v katastru nemovitostí.

3.4 Systém hypotečního úvěru

Jak již bylo zmíněno, o hypotéku může žádat fyzická i právnická osoba. Na území České republiky mohou požádat i občané členských států Evropské unie. Žadatel však musí mít příjmy na území České republiky nebo Evropské unie. Při žádosti o hypoteční úvěr musí žadatel bankovní instituci předložit osobní údaje. Česká republika umožňuje každému občanovi požádat o tento úvěr, dosáhne-li věkové hranice 18 let a nepřesáhne 65 - 70 let.

3.4.1 Bonita žadatele

Bonitu lze vysvětlit jako úvěruschopnost klienta. Bankovní instituce prověřuje žadatele, zda bude schopen splácet svůj budoucí dluh vůči věřiteli. Banky tímto krokem předcházejí neuhrazení jejich pohledávek. Čím vyšší bonitou klient prosperuje, tím má větší šanci na dosažení požadované výše hypotéky a nižší úrokovou sazbu. Bonitu klienta lze zjistit metodou scoringu. Česká bankovní asociace (2021) uvádí, že při posouzení bonity klienta banka bude pracovat s jeho následujícími osobními údaji:

- věk,
- pohlaví,
- vzdělání,
- profese,
- rodinný stav.

Bankovní instituce si prověřují i platební morálku, pokud byl žadateli poskytnutý úvěr i v minulosti. Dále jsou bankám poskytovány informace o opožděných platbách mobilním operátorům, leasingům nebo jiným úvěrům. Pokud klient v minulosti

dodržoval nebo stále dodržuje pravidelné splátky, je bonita klienta v tomto případě dobrá či dostatečná. Záporná bonita se objevuje v případě, že se klient opožďoval s platbami či vůbec neplatil své závazky, jedná se o špatnou bonitu. Tyto informace bankovní instituce zjišťují v úvěrových registrech, nachází se zde např. banky, leasingové společnosti, dodavatelé energií a mobilní operátoři. Úvěrové registry jsou zabezpečené databáze, které poskytují informace o klientech od finančních i nefinančních institucí. V České republice existují tři uznávané registry:

- SOLUS (zájmové sdružení právnických osob),
- Bankovní registr klientských informací (BRKI),
- Nebankovní registr klientských informací (NRKI) (Finanční vzdělávání, 2021).

Bonita klienta je dále posuzována i podle výše jeho příjmů. Hodnotí se, zda klient disponuje trvalými příjmy, které budou mít v budoucnu dlouhodobý charakter. Česká bankovní asociace (2021) dále uvádí následující příjmy, které bankovní instituce akceptují:

- příjem ze zaměstnání,
- příjem z podnikání,
- ostatní příjmy.

Pokud je klient zaměstnán na hlavní pracovní poměr, dokládá potvrzení příjmu ze zaměstnání. Dále banka zkoumá i pracovní smlouvy, zda je žadatel ve zkušební či výpovědní době.

Podnikatelé své příjmy prokazují aktuálním daňovým přiznáním a potvrzením o zaplacení daně z příjmů. Banky mohou od klientů vyžadovat potvrzení o bezdlužnosti ke zdravotní pojišťovně, správě sociálního zabezpečení a finančnímu úřadu.

Do ostatních příjmů se řadí příjmy z pronájmu, mateřské dovolené, důchodů (starobní, invalidní, vdovský nebo sirotčí), výsluhový příspěvek, rodičovský příspěvek, odměna pěstouna apod (Šimánková, Syrový & Šíma, 2004, s. 27).

3.4.2 Výše úvěru

Výše finančních prostředků poskytovaných bankovními institucemi je přizpůsobena k tomu, aby nemohlo nastat riziko platební neschopnosti žadatele. Hypotéka nesmí přesáhnout devítinásobek ročního příjmu žadatele, resp. žadatelů. Dále jsou

zohledňovány jednotlivé měsíční splátky, které nesmí překročit 45 % čistého měsíčního příjmu. Pokud má žadatel další půjčky, ke splátce se zohledňují i tyto splátky. V současné době se již neposkytují hypotéky v maximální výši. Od roku 2018 vydala ČNB nová pravidla pro poskytovatele hypotečních úvěrů. Banky mohou svým klientům poskytnout pouze 90 % z ceny nemovitosti. Skutečnou hodnotu nemovitosti odhaduje kvalifikovaný odhadce. Bankovní instituce požadují po zájemcích, aby při žádosti o úvěr dosáhli alespoň 10 % z ceny nemovitosti (ČSAS, 2021).

3.5 Fáze hypotečního úvěru

Celý proces se řídí určitými pravidly, která jsou nazývána úvěrovými pravidly. Po výběru vhodného poskytovatele úvěru je potřeba dodat mu potřebné dokumenty (budou následně popsány). Poté co bankovní instituce schválí hypoteční úvěr, může žadatel podepsat hypoteční smlouvu a čerpat úvěr. (Frenkee, 2021)

Syrový (2009) rozděluje jednotlivé fáze úvěru na tři, které budou detailněji popsány níže:

1. přípravná fáze,
2. schvalovací fáze,
3. realizační fáze.

3.5.1 Přípravná fáze

V přípravné fázi klient vychází z nabídek hypotečních úvěrů, které se vyskytují na trhu. Žadatel v této fázi podává žádost o poskytnutí hypotečního úvěru. O hypoteční úvěr mohou zažádat fyzické osoby, tak i právnické osoby (obce, města, podnikatelé). Vyřízení hypotéky je zdoluhavý proces, začíná již od výběru bankovní instituce financující jeho úvěr. Výběr správného poskytovatele může být náročný, je důležitá orientace žadatele v hypotečních úvěrech a volba nejvýhodnější nabídky. Poskytovatelé se porovnávají podle úrokové sazby, délky garantované doby a poplatků, které si účtují za vyřízení, čerpání a splácení hypoték. V současné době je možnost využít online hypoteční kalkulačky a srovnávače hypoték. Pro uzavření smlouvy se však doporučuje osobní návštěva poskytovatele úvěrů. Klient je v tuto chvíli seznámen se základními informacemi o jeho hypotečním úvěru. Dále je mu předán seznam dokumentů, které musí doložit k úspěšnému uzavření smlouvy.

Mezi potřebné dokumenty patří:

- doklad totožnosti,
- doklady o příjmech,
- poklady k zastavované nemovitosti,
- poklady k financovanému účelu.

Každý poskytovatel hypotečních úvěrů má různé požadavky k doložení zmíněných dokumentů potřebných ke schválení úvěru. Doloží-li klient všechny tyto písemné náležitosti a podá žádost o poskytnutí úvěru, je ukončena přípravná fáze (Hyponamíru, 2022).

3.5.2 Schvalovací fáze

Tato fáze je nejdůležitější, jelikož se rozhoduje o tom, zda instituce úvěr ve finále úvěř žadateli opravdu poskytne. Banky posuzují dokumenty předložené v přípravné fázi. Podle doložených příjmů se posuzuje se bonita klientů, kvalita a návratnost investičního záměru včetně hodnoty zastavované nemovitosti. Bonita klienta je prověřována přes zmíněné úvěrové registry BRKI, NRKI a SOLUS. Poskytovatel úvěru dále také posuzuje rizika, se kterými se klient může v budoucnosti střetnout (Finance, 2022).

3.5.3 Realizační fáze

Po schválení úvěru klient podepisuje:

- úvěrovou smlouvu,
- zástavní smlouvu,
- smlouvu o vedení účtu.

V této fázi je nutné provést zápis zástavního práva do katastru nemovitostí či podání návrhu do katastru nemovitostí. Lze zde čerpat schválený hypoteční úvěr. Finanční prostředky z hypotečního úvěru jsou poskytovány bezhotovostní formou, některé bankovní instituce mohou po klientovi požadovat např. životní pojistku. Tento krok je sjednáván v případě, že by došlo k úmrtí či invaliditě dlužníka. Banka dále může vyžadovat pojištění k zastavené nemovité věci ve prospěch banky v případě, že by nemovitost ztratila svou hodnotu v důsledku živelných katastrof.

Poskytovatel má možnost klienta požádat o dodání dodatečných dokumentů. Pak se jedná např. o kupní smlouvu či stavební povolení. Poté již klient může čerpat

poskytnuté finanční prostředky. Bankovní instituce v tomto momentě zahajuje proces správy hypotečního úvěru, který pravidelně kontroluje splátky.

Po vyčerpání úvěru je klient informován oznámením o ukončení čerpání úvěru a stanoví se definitivní výše anuitní splátky. Banka dále zasílá výpisy z hypotečního úvěru a klient pravidelně snižuje svůj dluh vůči bankovní instituci pravidelnými splátkami. Dlužník je před koncem fixace informován a je mu umožněno úplně či částečně splatit úvěr (Finance, 2022).

3.6 Legislativní úprava hypotečních úvěru

V roce 1990 byl vydán zákon č. 530/1990 Sb., o dluhopisech kvůli obnově hypotečního bankovníctví. V zákoně 530/1990 Sb., v § 14 lze nalézt definici zástavních listů a hypotečního úvěru. Ministerstvo financí vydává výhradní právo k emisi zástavních listů pouze bankám a spořitelnám. Dříve byly zástavní listy financovány tzv. stavebními půjčkami, které nesměly přesáhnout 60 % hodnoty zastavené nemovitosti (zákon č. 530/1990 Sb.).

Podstatná legislativní novela hypotečního bankovníctví vznikla v roce 1995 v zákoně č. 84/1995., který doplňuje zákon č. 530/1990 Sb., o dluhopisech. Důležitá změna nastala v definici hypotečního úvěru, který byl změněn na účelový. Současně bylo novelizované i zástavní právo, krylo totiž hypoteční zástavní listy pohledávkami z hypotečních úvěrů. Tyto změny se zaměřovaly na platební schopnost klienta. Zákon č. 84/1995 Sb. udělil výhradní právo k emisi zástavních listů České národní bance (zákon č. 84/1995 Sb.).

V současné době se hypoteční úvěry řídí zákonem č. 190/2004 Sb., o dluhopisech. Nabytím účinnosti tohoto zákona byl zrušen zákon 530/1990 Sb. Novelizace zákona č. 190/2004 Sb., aktualizovala definici hypotečního úvěru, kterou lze nalézt v § 28 odst. 3. Současný zákon umožňuje, že poskytnutý hypoteční úvěr nemusí být poskytnut pouze na nemovité účely. Zákon č. 190/2004 Sb., také umožnil poskytnutí hypotečního úvěru i na nemovitost, která se nachází v členském státu Evropské unie nebo v jiném státu evropského hospodářského prostoru (zákon č. 190/2004 Sb.).

Zákon č. 190/2004 Sb. je dále provázán i s obchodním zákoníkem č. 513/1991 Sb., kde jsou právně vymezeny smlouvy o úvěrech nebo se zákonem č. 21/1992 Sb. o bankách, ve kterém jsou definovány požadavky, podmínky a vůbec fungování hypotečních bank.

3.7 Státní podpora

Státní podpora je v rámci hypotečních úvěrů založena na poskytování příspěvku k úrokům z hypotečního úvěru a zvýhodněných úvěrů. Na státní podporu přispívá Státní fond podpory investic, který poskytuje žadatelům velké množství programů, z nichž mohou čerpat výhody. Státní fond podpory investic (2021) zastřešuje následující programy:

- Vlastní bydlení,
- Zateplování,
- Výstavba pro obce,
- Nájemní byty,
- Regenerace sídlišť,
- Program Živel,
- Panel 2013+,
- Browfieldy.

U programů Panel 2013+, Výstavba pro obce, Regenerace sídlišť a Vlastní bydlení úroková sazba souvisí se sazbou Evropské unie pro Českou republiku. Aktuální výše základní sazby od 1. 1. 2022 činí 2,49 % (European Commission, 2022).

Další možností je využití snížení základu daně a tím i vypočtenou daň o nezdanitelnou část. Novelizace zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů poskytla daňové zvýhodnění pro fyzické osoby, které mají sjednaný hypoteční úvěr, úvěr ze stavebního spoření či jiné úvěry poskytující finance na získání bytových potřeb. Od základu daně z příjmu fyzických osob si zaměstnanec a fyzická osoba mohou odečíst úroky z úvěru, které slouží k obstarání bytové potřeby. Pro úvěry uzavřené od 1. 1. 2021 je povolen maximální odpočet ve výši až 150 000 Kč. Pokud byl však úvěr sjednán v průběhu roku, lze za každý měsíc splácení úroků z úvěru odečíst pouze jednu dvanáctinu z částky 150 000 Kč. Fyzické osoby, které uzavřeli úvěr na bydlení do 31. 12. 2020, mohou uplatňovat daňový odpočet ve výši 300 000 Kč, který jim zajistí daňovou úsporu maximálně do výše 45 000 Kč. Fyzická osoba však musí splnit podmínku, kterou stanovuje zákon o daních z příjmu č. 586/1992 Sb. Ten konkrétně definuje, že pokud je úvěr poskytnut v případě koupě nebo výstavbě nemovité věci či pozemku, lze úroky z úvěru odečíst od daně z příjmu pouze tehdy, pokud je poplatník vlastníkem nemovité věci a využívá ji celý rok k vlastnímu trvalému bydlení, popřípadě k trvalému bydlení

druhého z manželů, potomků, rodičů či prarodičů obou manželů. Pokud fyzická osoba podniká a nemovitá věc je používána pro vlastní trvalé bydlení a zároveň i k pronájmu a podnikání, má povinnost od základu daně odečíst pouze poměrnou část úroků, které připadají na vlastní bydlení.

Pokud si fyzická osoba sjednala hypoteční úvěr na opravy, rekonstrukci, případně k získání nemovitých věcí jiným způsobem, např. vypořádáním manželů nebo převodem práv k družstevnímu bytu, stačí splnit pouze podmínku trvalého bydliště poplatníka nebo ostatních rodinných příslušníků.

Odpočet úroků z úvěru, který slouží k financování bydlení, je možné uplatit pouze po uplynutí zdaňovacího období. Fyzická osoba během roku odvádí vyšší zálohy na daň z příjmů a v ročním vyúčtování má nárok si tento odpočet od základu daně odečíst. Tím vzniká přeplatek na dani z příjmů. Odpočet od daně z příjmů si může nárokovat účastník úvěrové smlouvy. V případě, že má úvěrová smlouva více účastníků je možné, aby odpočet nárokovali všichni účastníci rovným dílem (Podnikatel, 2021).

4 Doplnkové penzijní spoření

Občan České republiky je poplatníkem sociálního pojištění, které přispívá na sociální zabezpečení a státní politiku zaměstnanosti. Sociální pojištění odvádí zaměstnanci, zaměstnavatelé, osoby samostatně výdělečně činné, dobrovolní účastníci důchodového pojištění a zahraniční zaměstnanci.

Zákona č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření definuje doplňkové penzijní spoření jako „shromažďování a umísťování příspěvků účastníka doplňkového penzijního spoření (dále jen „účastník“), příspěvků placených za účastníka jeho zaměstnavatelem a státních příspěvků do účastnických fondů obhospodařovaných penzijní společnostmi a vyplácení dávek z doplňkového penzijního spoření, jehož účelem je zabezpečit doplňkový příjem účastníka ve stáří nebo invaliditě.“

Penzijní připojištění a doplňkové penzijní připojištění patří mezi populární finanční produkty se státní podporou.

4.1 Vznik a vývoj penzijního spoření

Penzijní systém České republiky se skládá ze tří penzijních pilířů. První pilíř tvoří povinné základní důchodové pojištění. Účast na základním důchodovém pojištění je při splnění stanovených podmínek povinná, ale může být i dobrovolná. Základní důchodové pojištění obsahuje důchod starobní, invalidní, sirotčí či vdovský a vdovecký. Druhý pilíř poskytoval důchodové spoření, které v současné době již neexistuje. Nahradil ho reformovaný třetí penzijní pilíř zahrnující doplňkové penzijní připojištění a penzijní spoření.

Penzijní spoření vzniklo 21. března 1994 vydáním zákona 42/1994 Sb. o penzijním připojištění se státním příspěvkem. První klienti si v září 1994 sjednávali penzijní spoření, kdy neoptimálnější úložkou bylo 500 Kč měsíčně s nejvyšší státní podporou 120 Kč měsíčně. V roce 1995 si již důchodové spoření sjednalo více než jeden milion klientů.

Od roku 2000 bylo zaměstnavatelům umožněno přispívat svým zaměstnancům na penzijní spoření. V tomto období se zvyšoval i státní příspěvek na maximální částku 150 Kč měsíčně. Dále bylo také poprvé umožněno odečíst si z daní příspěvky, které si klienti spoří ve třetím pilíři.

Jak již bylo zmíněno, v roce 2013 bylo zastaveno spoření do druhého pilíře a penzijní připojištění bylo přeměněno na současné transformované fondy. Do zmiňovaných fondů již není možné vstupovat. Došlo ke vzniku fondů pro doplňkové penzijní spoření. Rok 2013 byl pro penzijní spoření natolik významný, že se změnil i státní příspěvek na 230 Kč při měsíční úložce 1 000 Kč. Zaměstnavatelé v průměru svým zaměstnancům přispívali 700 Kč měsíčně. Byl umožněn přechod z transformovaných fondů na tzv. účastnické fondy. Dále bylo dovoleno vybrat si tzv. předdůchod. Pokud si klient spoří na doplňkové penzijní spoření alespoň 5 let, má možnost požádat o předdůchod, který je vyplácen 2 – 5 let v měsíčních výplatách v minimální výši 30 % z průměrné mzdy.

Pokud se klient rozhodne vybrat část naspořených peněz formou penze, není povinen od roku 2016 danit příspěvky, které jim poskytl zaměstnavatel (Měšec, 2019).

Dle aktuálního měření Ministerstva financí (2021) se penzijního připojištění a doplňkového spoření na konci 3. čtvrtletí 2021 zúčastnilo celkem 4,4 milionů klientů. Celkový objem spravovaných úspor činí 556 535 mld. Kč.

Asociace penzijních společností České republiky sdružuje všechny společnosti, které poskytují soukromé kapitálové spoření na důchod. Neformálně zastává funkci tichého regulátora sektoru, aby korigovala penzijní společnosti podle Kodexu etiky. Dle (Srovnávač, 2022) v současné době na trhu působí tyto penzijní společnosti:

- Allianz penzijní společnost a.s.,
- Conseq penzijní společnost a.s.,
- Česká spořitelna – penzijní společnost a.s.,
- ČSOB Penzijní společnost a.s., člen skupiny ČSOB,
- KB Penzijní společnost a.s.,
- NN Penzijní společnost a.s.,
- Generali penzijní společnost a.s.,
- UNIQA penzijní společnost a.s.

4.2 Systém penzijního pojištění

Jak již bylo zmíněno, od roku 1994 fungovalo na českém trhu penzijní připojištění. V roce 2013 došlo k reformě III. pilíře důchodového pojištění a vzniklo doplňkové penzijní spoření. Účastníkům starého penzijního připojištění byly jejich prostředky

převedeny do tzv. transformovaného fondu. Transformovaný fond umožňuje investovat pouze do jednoho fondu (Syrový & Tyl, 2021).

Doplňkového penzijního spoření se může zúčastnit pouze fyzická osoba, která uzavřela smlouvu o doplňkovém penzijním spoření s penzijní společností. Vznik a zánik doplňkového penzijního spoření definuje § 4 zákona č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření. Doplňkové penzijní spoření nabývá platnosti dnem stanoveným ve smlouvě mezi účastníkem a penzijní společností.

K řádnému ukončení smlouvy doplňkového penzijního spoření společně se všemi výhodami dochází minimálně v šedesáti letech účastníka, který musí přispívat minimálně 60 měsíců. Po splnění těchto dvou podmínek penzijní společnost vyplácí po dvouměsíční výpovědní lhůtě veškeré prostředky naspořené účastníky. Dále je vypláceno zhodnocení, z něhož se odečítá daň z výnosů, příspěvky od zaměstnavatele a státní podpora. Všechny tyto složky jsou zdaňovány 15 % sazbou daně. Penzijní společnost doplňkové penzijní spoření vyplácí postupně jako penzi. Pokud je výplata doplňkového penzijního spoření zvolena na dobu 10 let či více, stát nebude požadovat zdanění výnosů a příspěvků z účastníka. Pokud si klient bude chtít doplňkové penzijní připojištění zrušit předčasně, má povinnost podat písemnou výpověď penzijní společnosti. Účastníkovi bude vyplaceno odbytné, které bude muset být zdaněno 15 % sazbou daně a dále bude vrácena státní podpora zpět Ministerstvu financí. Na odbytné má nárok pouze účastník, který spořil na doplňkové penzijní spoření alespoň po dobu 12 měsíců (Finance, 2018).

Penzijní společnosti uzavírají s účastníkem smlouvu o doplňkovém spoření dle zákona č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijním spoření. Úkolem penzijní společnosti je shromažďovat a spravovat účastníkovy finanční prostředky s pomocí účastnických fondů. Účastník je povinen platit určitou výši příspěvku podle uzavřené smlouvy a podle § 5 zákona č. 427/2011 Sb.

Ve smlouvě jsou dle zákona č. 427/2011 Sb. určeny i fyzické osoby, kterým bude v případě smrti účastníka vyplacen nárok na doplňkové penzijní připojištění. Zákon č. 427/2011 tyto fyzické osoby označuje jako určené osoby.

Penzijní společnosti dle zákona č. 427/2011 musí vytvořit a obhospodařovat následující penzijní fondy:

- povinný konzervativní fond,

- účastnické fondy,
- transformované fondy.

Zákon č. 427/2011 dle § 19 vymezuje, jaké dávky mohou být účastníkovi vyplaceny. Jedná se o starobní penzi na určenou dobu, invalidní penzi na určenou dobu, jednorázové vyrovnání, odbytné, úhradu jednorázového pojistného pro doživotní penzi nebo úhradu jednorázového pojistného pro penzi na přesně stanovenou dobu s přesně stanovenou výší důchodu.“

4.3 Legislativní úprava doplňkového penzijního spoření

V České republice je důchodový systém založený na důchodovém pojištění dle zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, které je základní a povinné pro všechny občany. Důchodový systém se dále skládá z dobrovolného doplňkového penzijního spoření, který se řídí zákonem č. 427/2011 Sb. o doplňkovém penzijní spoření. Doplňkové důchodové pojištění nahradilo v roce 2013 penzijní připojištění se státním příspěvkem, které upravoval zákon č. 42/1994 Sb. Problematiku důchodového pojištění řeší Ministerstvo práce a sociálních věcí, doplňkové penzijní připojištění však řeší Ministerstvo financí (Ministerstvo práce a sociálních věcí [MPSV], 2020).

4.4 Státní podpora

(Banky, 2022) představují následující výhody doplňkového penzijního připojištění:

- státní příspěvek,
- daňové odpočty,
- příspěvek od zaměstnavatele,
- jednorázové či pravidelné platby,
- forma a způsob výplaty.

4.4.1 Státní příspěvek

Ze státního rozpočtu vyplácí Ministerstvo financí státní příspěvek účastníkům penzijního spoření i doplňkového penzijního připojištění. Na státní příspěvek má nárok klient, který má pobyt na území České republiky nebo účastník mající bydliště na území členského státu EU. Podle podmínek pro udělení nároku na státní příspěvek musí klient dle zákona č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření být:

- účastníkem důchodového pojištění podle právních předpisů České republiky,
- uživatel důchodu z důchodového pojištění,
- účastníkem veřejného zdravotního pojištění na území České republiky.

Výše uvedené podmínky účastník penzijní společnosti prokazuje svým přiděleným rodným číslem. Pokud klientovi nebylo přiděleno rodné číslo, dokládá penzijní společnosti své číslo pojištěnce, které je vedeno v registru pojištěnců (zákon č. 427/2011 Sb.).

Tabulka 2 Státní podpora penzijního spoření pro rok 2022

Měsíční platba	Státní příspěvek
100 Kč	0 Kč
200 Kč	0 Kč
300 Kč	90 Kč
400 Kč	110 Kč
500 Kč	130 Kč
600 Kč	150 Kč
700 Kč	170 Kč
800 Kč	190 Kč
900 Kč	210 Kč
1000 Kč a více	230 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, (§ 29 zákona o penzijním připojištění a § 14 zákona o doplňkovém penzijním spoření, 2022)

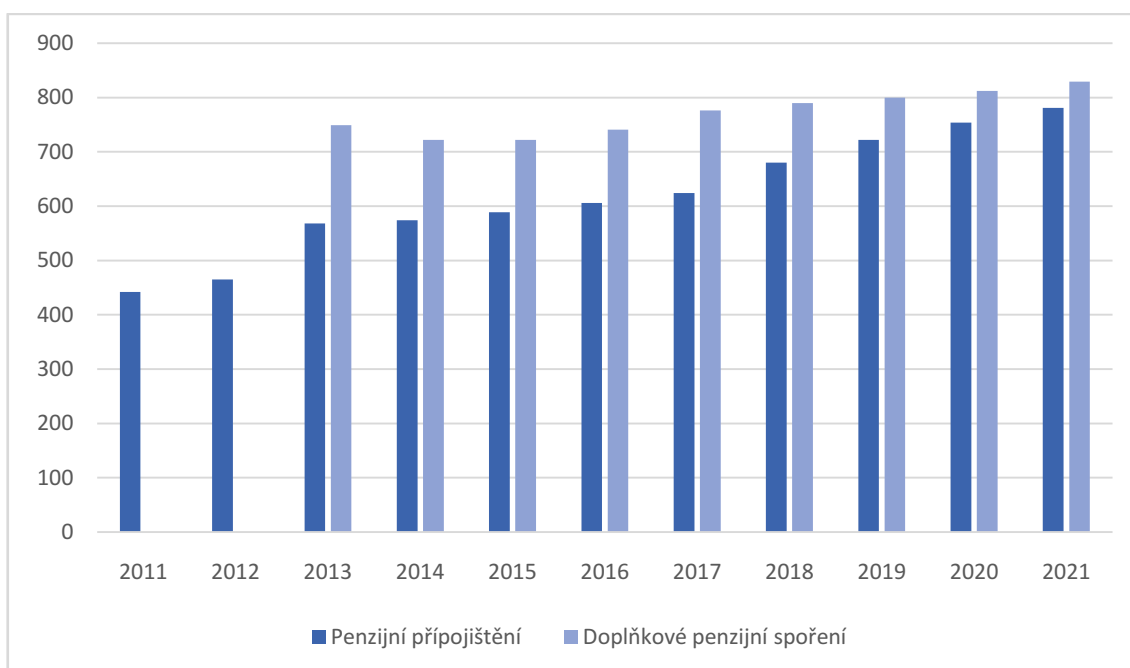
Státní příspěvek závisí na výši měsíčního příspěvku účastníka. Od ledna 2013 se státní příspěvek změnil. Maximální výše státního příspěvku ve výši 230 Kč dosáhne účastník při spoření 1 000 Kč měsíčně. Minimální výše příspěvku účastníka k získání státní podpory je 300 Kč. Účastník penzijního spoření však může platit příspěvek i za delší časové období, než je kalendářní měsíc. V této situaci se státní příspěvek vypočítá podle průměrné měsíční výše za dané období. Státní podporu zobrazuje výše uvedená tabulka 2, která zobrazuje výši státního příspěvku od 1. 1. 2013 (zákon č. 427/2011 Sb. & zákon č. 42/1994 Sb.).

4.4.2 Daňové odpočty

Stát umožňuje doplňkovému penzijnímu spoření snižovat daňový základ. Poplatník daně z příjmu si může od základu daně odečíst příspěvek v celkové výši 24 000 korun, od kterého náleží maximální státní příspěvek. Snižit daň lze pouze tehdy, pokud si klient spoří nad 1 000 korun měsíčně resp. 12 000 korun ročně (zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmu, 2022).

Motivací klientů ke spoření je bezesporu možnost snížení daňového základu v rámci doplňkového penzijního spoření či novodobého penzijního připojištění. Snížení daňového základu se však odvíjí od výše příspěvku. Optimální výše příspěvku je však 3 000 Kč měsíčně pro nejefektivnější využití snížení daňového základu.

Graf 3 Průměrné měsíční příspěvky účastníků doplňkového penzijního spoření v Kč od roku 2011 do roku 2021

Zdroj: vlastní zpracování, (Ministerstvo financí České republiky, 2022)

Ministerstvo financí České republiky (2021) zveřejnilo poslední statistiky k penzijnímu spoření k 31. 12. 2021. Výše uvedený graf 3 zobrazuje průměrné měsíční příspěvky účastníků od roku 2011 do roku 2021. V roce 2021 činily průměrné příspěvky účastníka na penzijním připojištění 781 Kč a na doplňkovém penzijním připojištění 829 Kč. Dle dostupných informací z grafu č. 3 lze usuzovat, že primárním cílem účastníků penzijního spoření není snížení daňového základu, jelikož výše měsíčního příspěvku

nepřesahuje minimální výši 1 000 Kč. Účastníci penzijního připojištění a doplňkového penzijního pojištění naspořili za rok 2021 celkově 40,6 mld. Kč. Ministerstvo financí České republiky za rok 2021 na penzijním připojištění a doplňkovém spoření vyplatila příspěvky ve výši 7,6 mld. Kč. Průměrná výše vyplaceného státního příspěvku měsíčně činila v roce 2021 na penzijním připojištění 140 Kč a na doplňkové penzijní připojištění 161 Kč.

4.4.3 Příspěvek od zaměstnavatele

Stát dovoluje zaměstnavateli poskytovat svým zaměstnancům příspěvek na penzijní připojištění, doplňkové penzijní spoření a životní pojištění. Na příspěvek od zaměstnavatele se však nevztahuje státní podpora. Zaměstnavatel může zaměstnanci přispět jakoukoliv výší příspěvku, jelikož zákon o daních z příjmů tuto hodnotu nereguluje. Zaměstnavatel není povinen se podílet na penzijním připojištění a doplňkového penzijního spoření, jeho účast je dobrovolná.

Zaměstnavatelé přispívají svým zaměstnancům na penzijní připojištění a doplňkové penzijní spoření zejména pro motivaci a ocenění za loajalitu. Příspěvek na penzijní spoření může být i zaměstnaneckým benefit pro nábor nových zaměstnanců (Srový & Tyl, 2021).

Příspěvek od zaměstnavatele není finančně omezen. Zaměstnavatel však ve většině případů přispívá pouze do výše daňového zvýhodnění. Příspěvek je osvobozen od daňových plateb do výše 50 000 Kč za rok. Tato výše příspěvku se počítá v úhrnu, tzn. součet penzijního připojištění, doplňkového penzijního spoření a životního spoření. Z příspěvku zaměstnavatel ani zaměstnanec neodvádí sociální a zdravotní pojištění a daň z příjmů (zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů).

5 Životní pojištění

Životní pojištění využívají osoby, které se chtějí chránit proti riziku. Jedná se o finanční produkt, který finančními prostředky chrání pojištěného a osoby jemu blízké před nahodilými událostmi. Životní pojištění lze využít i ke zhodnocení finančních prostředků. Uzavírá se pro případ nahodilých událostí, kdy by měla fungovat finanční jistota, jedná se např. o případy, kdy:

- živitel rodiny zemře (rodina nezůstane bez finančních prostředků a je schopna platit standardní životní náklady),
- pojištěnec je postižen úrazem s trvalými následky (životní pojištění pokryje náklady např. na pořízení kompenzačních pomůcek),
- pojištěnec onemocní závažnou chorobou (životní pojišťovna poskytne finanční prostředky např. na lázeňskou péči),
- klient je hospitalizován (životní pojištění zajistí finanční prostředky např. na poplatky či náklady za nadstandardní pokoj).

5.1 Vznik a vývoj životního pojištění

Prvotní náznaky zakládání životního pojištění pochází již z roku 2 500 př. n. l. z Egypta, kdy si kameníci sjednávali dohody a platili výdaje, které byly spojené s úmrtím. V antickém Řecku byly používány dohody o vyplacení odškodného v případě zranění či zabití ve válce (Nováková, 2008).

V 16. století vzniklo životní pojištění takové, jaké známe dodnes. Dne 18. července 1583 byla podepsána první životní pojistka vůbec. Další důležitý mezník v oblasti pojišťovnictví je datován na konec 17. století. V této totiž době vznikla kavárna Lloyd's, ve které bylo vytvořeno informační středisko založené kapitánem E. Lloydem. To mělo za primární úkol vyměňovat informace o pohybu zboží, havárií a námořní přepravě. Makléři zajišťovali pojištění od ručitelů, kteří měli zájem se podílet na ručení. Toto námořní pojištění se stalo celosvětově uznávaným (Voženilka, 2003).

Astronom Edmond Halley se stal v 17. století zakladatelem pojištění zabývajícím se pouze rizikem smrti. V druhé polovině 18. století vznikaly pojišťovny, které se specializovaly na tzv. institucionalizaci pojišťovnictví. Tím vzniklé pojišťovny se zaměřovaly na požáry, životní pojištění, námořní pojištění a pojištění kryjící riziko

smrti. Na našem území vznikla v roce 1777 první pojišťovna, která nabízela pojištění proti škodám způsobených ohněm (Šídlo, 2010).

Začátkem 19. století začalo mít pojištění komerční charakter a rychle se tak rozšiřuje do povědomí obyvatelstva. Vznikají i nové obory pro pojišťovnictví, např. pojistná matematika. V druhé polovině tohoto století došlo k nárůstu a rozšíření životního pojištění na našem tehdejším území. (Ducháčová, 2015)

Životní pojištění jako takové je v České republice velmi rozšířeným pojistným produktem. V roce 2022 působí na českém pojistném trhu velké množství životních pojišťoven majících povolení k podnikání v tomto oboru. Níže je uveden příklad známých pojišťoven, které Česká asociace pojišťoven (2021) eviduje:

- Allianz životní pojištění,
- Generali Česká pojišťovna životní pojištění,
- Pojišťovna České spořitelny,
- ČPP životní pojištění,
- Komerční banka životní pojištění,
- Kooperativa životní pojištění atd.

5.2 Druhy životního pojištění

Životní pojištění bývá sjednáváno z rizika smrti či pojištění dožití. Lze vydělit čtyři skupiny pojištění:

- rizikové životní a úrazové,
- kapitálové životní,
- investiční životní.

5.2.1 Rizikové životní a úrazové pojištění

Rizikové životní pojištění je jeden z typů životního pojištění. Pojištěnec si svými finančními prostředky zajišťuje finanční kompenzaci v případě smrti. Pojistné zaplacené na rizikové životní pojištění je využíváno k pokrytí pojistné ochrany a poplatků pojišťovny. Rizikové životní pojištění neobsahuje žádnou spořicí složku. Pokud pojištěnec vypoví pojistnou smlouvu, nenáleží mu žádné pojistné plnění. Dochází k němu pouze v případě úmrtí pojištěnce nebo v tom případě, že je s pojištěncem

sjednáno připojištění, pak může dojít k vyplacení podle sjednaných podmínek (Finance, 2022).

Rizikovou životní pojistku sjednává pojištěnec pro případné zabezpečení svých blízkých v případě své smrti. Toto pojištění se dále může sjednávat jako druh vinkulace, která je často u životního pojištění vyžadována při úvěrech s vysokou peněžní hodnotou. A v případě vinkulace je životní pojištění vyplaceno bankovní institucí, která splatí za pojištěnce úvěr a případné zbylé pojistné plnění vyplatí dědicům (Moneta, 2022).

Úrazové pojištění je pojistný produkt, zmírňuje finanční situaci v případě rizika úrazu. Může být sjednáno na různá rizika, avšak nejhlavnějším pojištěním je především tzv. smrt úrazem. Pojišťovny umožňují sjednání i dalších druhů připojištění:

- pobyt v nemocnici v důsledku úrazu,
- trvalé následky úrazu,
- tělesné poškození při úrazu,
- denní odškodné při úrazu (Finance, 2022).

5.2.2 Kapitálové životní pojištění

V pořadí druhým typem životního pojištění je kapitálové životní pojištění, které se sjednává pro případ smrti nebo dožití. Klient má možnost si sjednat pro obě rizika stejnou pojistnou částku, nebo rozdílnou pro jednotlivý druh rizika. Klientovi je v případě sjednané pojistné částky v případě dožití garantované zhodnocení formou tzv. technické úrokové míry (TÚM) (Česká asociace pojišťoven [ČAP], 2022). Technická úroková míra je využívána u životního pojištění při zhodnocování pojistné rezervy (Finance, 2022).

Kapitálové životní pojištění si klienti sjednávají v případě, že chtějí finančně zajistit své blízké v případě smrti či dožití. Dalším důvodem pro sjednání je zájem klientů dlouhodobě zhodnocovat finanční prostředky. Pokud se klient rozhodne podepsat kapitálové životní pojištění, není možné v průběhu jeho trvání měnit nastavení pojištění a ovlivňovat tvorbu kapitálové hodnoty pojištění. Pojišťovny doporučují dobu trvání kapitálového životního pojištění 10 a více let pro maximalizaci zhodnocení (ČAP, 2022).

5.2.3 Investiční životní pojištění

Investiční životní pojištění se stejně jako předchozí zabývá pojištěním v případě smrti či dožití. Oproti kapitálovému a rizikovému životnímu pojištění však nabízí investování pojistného do podílových fondů, investiční riziko je ale na straně klienta. Zhodnocení finančních prostředků je vázané na zvolení investiční strategie. Tento druh životního pojištění se vyznačuje nabídkou několika investičních fondů, které se diferencují podle předpokládaného zhodnocení finančních prostředků a podstupovanou mírou rizika. Poměr finančních prostředků vkládaných do pojistné ochrany a zhodnocení financí se může kdykoliv změnit v závislosti na výši pojistné částky a pojistného. Klient má možnost realokovat již vytvořenou rezervu mezi jednotlivými fondy.

Investiční životní pojištění je vhodnou volbou pro osoby, které chtějí zabezpečit své blízké v případě své smrti. Další výhodou pro klienty je možnost zhodnocovat finanční prostředky dlouhodobým a pravidelným způsobem. Tato investiční činnost využívá konzervativní, vyváženou a dynamickou strategii. Konzervativní strategie má nízké riziko s krátkým časovým horizontem a cílem investorů je jistota stabilního zhodnocení. Vyvážená strategie je určena pro investory, kteří chtějí podstoupit střední riziko se střednědobým horizontem, které jim přinese vyvážený poměr mezi očekávaným výnosem a mírou investičního rizika (ČAP, 2022).

5.3 Legislativa

Životní pojištění je upravováno zákonem č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku v 5. pododdílu. Vydáním nového občanského zákoníku se změnil zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a zákon č. 278/2009 Sb., o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o pojišťovnictví. Další judikaturou upravující životní pojištění tvoří zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a dále také zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví. Zákon č. 586/1992 Sb., o dani z příjmů vymezuje odpočty od daně z příjmů ze zaplaceného pojistného na životní pojištění.

5.4 Státní podpora

Jsou vymezovány dva typy státní podpory u životního pojištění. Zákon č. 586/1992 Sb., umožňuje uplatnit odpočty od základu daně, jsou-li splněny zákonné požadavky

v pojistné smlouvě. Dále je možné získat příspěvek od zaměstnavatele. Ten nepodléhá sociálnímu ani zdravotnímu pojištění, tedy pokud jsou v pojistné smlouvě splněny zákonné požadavky.

5.4.1 Daňové výhody

Zaměstnanci mají možnost si soukromé životní pojištění uplatnit v ročním zúčtování daní jako odčitatelnou položku daně. Postup pro uplatnění daňové úspory popisuje zákon České národní rady o daních z příjmů č. 586/1992 Sb. v § 15 odst. 6.

Zaplacené pojištění ze životního pojištění se stává odčitatelnou položkou, kterou definuje zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů jako nezdánitelnou část od základu daně, která snižuje daňový základ. Stát umožňuje účastníkovi životního pojištění odečíst odčitatelnou položku od základu daně. Odpočet zaplaceného pojistného je možno pouze v případě, je-li pojistník a pojištěnec stejná osoba (zákon č. 586/1992 Sb.).

Od roku 2015 došlo ke zpřísnění uplatňovaných daňových výhod v životním pojištění. Zaměstnavatelé využívali mírnějších podmínek a místo navyšování mezd, přispívali svým zaměstnancům na životní pojištění, ze kterého nevyplývá povinnost odvádět sociální a zdravotní pojištění.

Účastník má možnost odpočtu zaplaceného pojistného od základu daně v ročním zúčtování daně pouze v případě, je-li jeho pojistná smlouva uzavřena s pojišťovnou, která má oprávnění k provozování pojišťovnictví na území České republiky podle zvláštního právního předpisu nebo s pojišťovnou na území členských států EU nebo EHP (Finance, 2022).

Další podmínkou pro odečtení daňového zvýhodnění je, že pojistník a pojistitel je jedna osoba. Výplata plnění může nastat až po 60 měsících od podepsání smlouvy a současně nejdříve v roce, kdy pojištěnec dosáhne 60 let. Podmínky smlouvy neumožňují klientovi vybrat finanční prostředky dříve. Pokud je ve smlouvě o životním pojištění pevně stanovena pojistná částka v případě dožití, zákon č. 586/1992 Sb., uděluje povinnost, že výše sjednané částky musí být sjednána alespoň ve výši 40 000 Kč s dobou pojištění

od 5 do 15 let. V životním pojištění trvajícím déle než 15 let musí být hodnota naspořené pojistné částky minimálně 70 000 Kč.

Tabulka 3 Výše daňové úspory životního pojištění

Měsíční pojistné	Roční odpočet od základu daně	Roční úspora na dani
100 Kč	1 200 Kč	180 Kč
200 Kč	2 400 Kč	360 Kč
300 Kč	3 600 Kč	540 Kč
400 Kč	4 800 Kč	720 Kč
500 Kč	6 000 Kč	900 Kč
600 Kč	7 200 Kč	1 080 Kč
700 Kč	8 400 Kč	1 260 Kč
800 Kč	9 600 Kč	1 440 Kč
900 Kč	10 800 Kč	1 620 Kč
1 000 Kč	12 000 Kč	1 800 Kč
1 100 Kč	13 200 Kč	1 980 Kč
1 200 Kč	14 400 Kč	2 160 Kč
1 300 Kč	15 600 Kč	2 340 Kč
1 400 Kč	16 800 Kč	2 520 Kč
1 500 Kč	18 000 Kč	2 700 Kč
1 600 Kč	19 200 Kč	2 880 Kč
1 700 Kč	20 400 Kč	3 060 Kč
1 800 Kč	21 600 Kč	3 240 Kč
1 900 Kč	22 800 Kč	3 420 Kč
2000 Kč a více	24 000 Kč	3 600 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, (Finance, 2022)

Tabulka uvedená výše zobrazuje výši daňové úspory. Do roku 2016 zákon o dani z příjmu dovozoval odečíst od daňového základu maximálně částku ve výši 12 000 Kč. V roce 2017 proběhla novela tohoto zákona a je možné odečíst částku ve výši až 24 000 Kč i v případě většího počtu uzavřených smluv. V situaci, kdy by účastník životního pojištění vypověděl smlouvu dříve a uplatňoval odpočet od základu daně, uděluje mu zákon o dani z příjmů povinnost zpětně až do 10 let uhradit daň za daňové zvýhodnění (zákon č. 586/1992 Sb.).

5.4.2 Příspěvek od zaměstnavatele

Zaměstnavatelům je poskytnuta možnost přispět svým zaměstnancům na životní pojištění, stejně jako je tomu u penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření. Zákon o daních z příjmů povoluje zaměstnavateli přispět zaměstnancům ve výši 50 000 Kč. Lze přispět i vyšší částkou, ta však nebude osvobozena od plateb na sociální a zdravotní pojištění a daně z příjmů (zákon č. 586/1992 Sb.).

Pro příspěvek od zaměstnavatele platí stejné podmínky, které určuje zákon o daních z příjmů. Všechny podmínky již byly detailně popsány výše.

6 Finanční produkty s podporou státu ve vybraných zemích Evropské unie

V empirické části bude zjišťován současný stav finančních produktů s podporou státu ve vybraných zemích Evropské unie ve srovnání s Českou republikou. Pro konfrontaci byly zvoleny naše sousední země – Slovenská republika a Spolková republika Německo. Země leží ve střední Evropě a svou polohou mají nejbližší k České republice. Se Slovenskou republikou nás pojí především společná historie. Spolková republika Německo je dle Ministerstva průmyslu a obchodu (2022) nejdůležitějším státem kvůli zahraničnímu obchodu. Jedná se o největšího obchodního partnera, který tvoří 83,3 % veškerého objemu českého exportu (Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2022).

Níže uvedené kapitoly budou specifikovat problematiku finančních produktů s podporou státu ve Slovenské republice a Spolkové republice Německo. Následně proběhne jejich zhodnocení. Bude se jednat o stavební spoření, hypoteční úvěr, důchodové pojištění a životní pojištění.

6.1 Slovenská republika

Slovenská republika je vnitrozemský stát ležící ve střední Evropě. Českou republiku a Slovensko pojí téměř celé 20. století společná historie. Po první světové válce tvořilo Česko se Slovenskem jeden společný stát – Československo. V roce 1993 vznikla Slovenská republika. V roce 2004 se stala členem Evropské unie. Níže uvedené kapitoly budou pojednávat o finančních produktech, které tento stát podporuje.

6.1.1 Slovenská státní podpora stavebního spoření

Stavební spoření se na Slovensku řídí zákon č. 310/1992 Z. z. o stavebnom sporení. Je založeno za účelem financování bytových potřeb na území Slovenské republiky. V § 1 zákona 310/1992 Z.z. lze nalézt definici fondu stavebního spoření, který se skládá z následujících položek:

- jednotlivé vklady účastníka stavebního spoření,
- úroky,
- příspěvky ze státního rozpočtu Slovenské republiky,
- splátek jistin úvěrů,

- a jiných zdrojů.

Účastníkem stavebního spoření podle § 4 zákona č. 310/1992 může být:

- fyzická osoba,
- společenství vlastníků bytů,
- či právnická osoba.

Státní podpora je označována jako tzv. státní prémie. Ta je určena podle procentuálního podílu z ročního vkladu na základě vzorce, který lze nalézt v příloze zákona č. 310/1992 Z. z. Výpočet procentuálního podílu podle vzorce pro státní prémii vychází z referenční sazby. Ta je rovna aritmetickému průměru za rozhodné období průměrných výnosů do splatnosti státních dluhopisů. Tyto státní dluhopisy tvoří základ dluhopisového indexu, který je zveřejněn Bratislavskou burzou cenných papírů v obchodních dnech. Pokud burza nezveřejní údaje v době delší než 30 dní, je referenční sazba stanovena z dat o fixaci úrokové sazby na trhu mezibankovních vkladů, které zveřejňuje Národní banka Slovenska.

Státní prémii může získat fyzická i právnická osoba, která je vyplácena každý rok pouze u jedné smlouvy. V případě sjednání více smluv o stavebním spoření, musí klient písemně ohlásit, za kterou smlouvu mu bude státní prémie vyplácena. Prohlášení o změně výplaty státní prémie může střadatel stavebního spoření upravit pouze jednou za kalendářní rok. Klientovi zaniká nárok na státní prémii v případě nesplnění podmínek, které stanovuje zákon č. 310/1992 Z. z. o stavebním spoření nebo smlouva uzavřená se stavební spořitelnou. Ministerstvo financí Slovenské republiky vykonává státní dozor nad poskytováním státní prémie (Podnikám, 2021).

Ministerstvo financí Slovenské republiky dále rozhoduje o výši státní prémie, řídí se však zákonem Slovenské národní rady č. 310/1992 Zb. o stavebním spoření podle § 10 odst. 3.

Ministerstvo financí Slovenské republiky (2022) uvádí následující stavební spořitelny působící na jejich území:

- ČSOB stavebná sporiteľňa a.s.,
- Prvá stavebná sporiteľňa a.s.,
- Wüstenrot stavebná sporiteľňa a.s.

6.1.2 Slovenská státní podpora hypotečního úvěru

Slovenský hypoteční úvěr se řídí zákonem č. 483/2001 Z. z. o bankách a má obdobné podmínky jako úvěr poskytovaný na území České republiky. Emisi hypotečních zástavních listů upravuje zákon č. 530/1990 Z. z. o dluhopisech.

Na podporu bydlení mladých lidí zavedla Slovenská republika státní příspěvek pro mladé. Ten se do roku 2018 uplatňoval jako zvýhodněná úroková sazba ve výši 3 %, z toho 2 % poskytoval stát a 1 % bankovní instituce. Od 1. 1. 2018 bylo Ministerstvem financí Slovenské republiky zavedeno daňový zvýhodnění. Je možné odečíst zaplacené úroky jako odčitatelnou položku od základu daně, jako je tomu v České republice.

Pro získání daňového bonusu musí klient splnit následující podmínky:

- podepsání smlouvy po 31. 12. 2017,
- věkovou hranici od 18 do 35 let,
- průměrný měsíční příjem až do výše 1,3násobku průměrné nominální měsíční mzdy v národním hospodářství Slovenské republiky,
- lze odepsat maximálně 50 000 € z poskytnutého hypotečního úvěru (Slovensko, 2020).

V případě daňového bonusu více osob či manželů se musí příjmy dlužníka a spoludlužníků sčítat. Opět platí pravidlo, že lze uplatit pouze do výše 1,3násobku průměrné nominální měsíční mzdy v národním hospodářství Slovenské republiky. Pro rok 2022 se bude vycházet z průměrné nominální měsíční mzdy za předchozí kalendářní období, tj. rok 2021 (Finanční správa Slovenská republika, 2021).

Slovenský statistický úřad zveřejnil výši průměrné nominální měsíční mzdy zaměstnance v hospodářství v roce 2021 v hodnotě 1 211 € (Štatistický úrad Slovenské republiky, 2022).

Průměrný měsíční příjem je brát jako zdanitelný příjem poplatníka, který tvoří součást základu daně, popř. dílčího základu daně podle zákona č. 595/2003 Sb., o dani z příjmů. Jedná se o příjmy podle:

- § 5, tj. příjmy ze závislé činnosti,
- § 6, tj. příjmy z podnikání, jiné samostatné výdělečné činnosti, příjmy z pronájmu či příjmy z užití díla a uměleckého výkonu,

- § 7, tj. příjmy z kapitálových zisků,
- § 8, tj. příjmy z jiných činností nezahrnující výše zmíněné příjmy,
- § 51 písmena e), tj. podíly na zisku, vyrovnávací úroky, podíl na likvidačním zůstatku, podíl na výsledku podnikání vyplacený tichému společníkovi apod.

Pokud je klient dlužník nebo spoludlužník u jiné smlouvy o úvěru na bydlení nevzniká mu nárok na daňové zvýhodnění ze zaplacených úroků. Pokud má daňový poplatník omezenou daňovou povinnost má možnost uplatnit daňové zvýhodnění v případě, že jeho zdanitelné příjmy ze Slovenska či zahraničí tvoří 90 % všech příjmů. Pokud nastane situace, že poplatník zemře a měl nárok na daňový bonus ze zaplacených úroků, může si toto právo uplatnit poplatník, ke kterému se vztahovaly nesplacené závazky z úvěrů po zemřelém, pouze za stanovených podmínek (Finanční správa Slovenská republika, 2021).

Níže Banky (2022) uvádějí seznam některých bankovních institucích, které poskytují hypoteční úvěry na Slovensku:

- Československá obchodná banka a.s.,
- Prima banka Slovensko a.s.,
- OTP Banka Slovensko a.s.,
- Slovenská sporiteľňa a.s.,
- Tatra banka a.s.,
- UniCredit Bank Czech Republic and Slovakia a.s.,
- Všeobecná úverová banka a.s.

Další formou financování bydlení se státní podporou na Slovensku je tzv. novomanželská půjčka. Tato forma půjčky je založena na podporu programu Štátny fond rozvoja bývania (2022), který mohou mladí lidé využít k:

- pořízení bytu či rodinného domu pro fyzické osoby,
- rekonstrukci bytového a rodinného domu,
- výstavbě a koupi nájemních bytů,
- výstavbě a renovaci sociálních služeb,
- koupi pozemků k pronájmu bytů,
- stavební úpravě bytu nebo rodinného domu.

Podle zákona č. 150/2013 Z. z. o Štátnom fonde rozvoja bývania mohou o novomanželský úvěr požádat fyzické osoby v případě splnění níže uvedených podmínek:

- věk obou novomanželů nesmí přesahovat věkovou hranici 35 let,
- manželství musí trvat alespoň 2 roky ke dni podání žádosti.

Celkový čistý příjem žadatelů o úvěr nesmí přesáhnout 5násobek životního minima za předcházející kalendářní rok. Zároveň příjem domácnosti nesmí být nižší než 1,3násobek životního minima závazků domácnosti. Životní minimum dvoučlenné dospělé domácnosti je platné do 30. 6. 2022 ve výši 370,18 €. To znamená, že čistý měsíční příjem novomanželů nesmí překročit hranici 1 850,90 € (Štátný fond rozvoja bývania, 2022).

Štátní podpora je poskytovaná podle druhu účelu jejího pořízení. Pokud novomanželé chtějí úvěr použít na výstavbu nebo koupi bytu či domu získají podporu až do výše 100 % pořizovací ceny budovy, maximální výše je však 120 000 € s dobou splatnosti maximálně 40 let (popř. 65 let věku manželů) s roční úrokovou sazbou 1 %. V případě úvěru sloužící ke stavební úpravě bytu či rodinného domu až do 100 % pořizovací ceny domu, nejvýše však do 30 000 € na dobu 20 let s roční úrokovou sazbou 1 % (Štátný fond rozvoja bývania, 2022).

Žadatelé mají nárok na získání dalšího bonusu od Štátného fondu rozvoja bývanie. Pokud se klientům narodí dítě a bude s nimi žít ve společné hospodařící domácnosti nejméně jeden rok, mohou si manželé podat písemnou žádost a poté jim bude odečteno z úvěru 2 000 € (Štátný fond rozvoja bývania, 2022).

6.1.3 Slovenská štátní podpora penzijního spoření

Vztah mezi občanem a důchodovým systémem nastává v okamžiku jeho vstupu na trh práce. Důchodový systém se na Slovensku začal řídit od 1. 1. 2005 novým zákonem č. 650/2004 Z. z. o doplňkovém dôchodkové sporenie. V tento den vznikl současný důchodový systém. Ten je založen na třech pilířích, které následně doplňují celoevropský osobní důchodový produkt (PEPP). Tato situace nastala z demografické prognózy predikující, že v budoucnu se na jeden důchod budou skládat dva ekonomicky aktivní lidé.

První pilíř vznikl 1. 11. 1994 a tvoří ho povinné důchodové pojištění, které spravuje Sociální pojišťovna. Finanční prostředky jsou vybírány z odvodů ekonomicky aktivních lidí. Tyto jsou poté přerozděleny důchodcům formou starobního důchodu. Jeho výše závisí na počtu odpracovaných let pojištěnce, výši příjmů během ekonomicky aktivního života a dále také od aktuální důchodové hodnoty, která je podmíněna současnou ekonomikou Slovenské republiky.

Druhý pilíř se zabývá problematikou starobního důchodového spoření. Je financován ze spoření na osobním účtu a kapitalizací majetku. Důchodové spoření spravuje důchodová správcovská společnost. Výše důchodu se odvíjí od zaplacených příspěvků, délky spoření, míry zhodnocení úspor apod.

Třetí pilíř je založen na doplňkovém důchodovém spoření, které je dobrovolné. Může však nastat výjimka v případě rizikové práce. Doplňkové penzijní spoření je financováno jednotlivými příspěvky od účastníků a zaměstnavatelů. Cílem účastníků je získat doplňkový důchodový příjem ve stáří či při ukončení rizikové práce (Asociácia dôchodkových správcovských spoločností, 2022).

Zákon č. 650/2004 Z. z. o doplňkovém dôchodkové sporenie definuje, že účastník důchodového pojištění musí být fyzická osoba starší 18 let nebo zaměstnanec vykonávající rizikové zaměstnání. Chce-li účastník vstoupit do třetího pilíře, musí si vybrat vhodnou penzijní společnost a uzavřít s ní smlouvu o doplňkovém penzijním spoření, která je označována jako účastnická smlouva.

Pokud účastník i zaměstnavatel pravidelně přispívá na doplňkové penzijní spoření, jedná se o tzv. akumulární fázi. Výjimkou jsou již zmínění zaměstnanci vykonávající rizikovou práci. Zaměstnavatel je povinen těmto zaměstnancům přispívat na doplňkové penzijní připojištění. Příspěvek zaměstnanců v rizikových profesích je však dobrovolný. Ty jsou následně měsíčně připsovány na účet účastníka a jejich výše je odvíjena od pevně stanovené částky v eurech nebo procentního podílu ze mzdy. Penzijní společnost tyto příspěvky shromažďuje v důchodových fondech doplňkového důchodového pojištění. Národní banka Slovenka dohlíží nad činnostmi penzijní společností (Národní banka Slovenska, 2022).

Dále nastává fáze výplatní, při které se penzijní společnost zavazuje klientovi vyplatit doplňkové penzijní spoření za stanovených podmínek, které jsou k nalezení v zákoně č. 650/2004 Z.z. a účastnické smlouvě. Smlouvy uzavřené do 31. 12. 2013

jsou vypláceny formou plánovaných dávek. Od 1. 1. 2014 je výplata dávek upravována zákonem č. 650/2004 Z. z. o doplňkovém důchodové spoření (Národní banka Slovenska, 2022).

Slovenská republika podporuje dobrovolné důchodové spoření především v daňových úlevách. Tu mohou využít fyzické osoby samostatně výdělečně činné nebo osoby s příjmem ze závislé činnosti. Zákon č. 650/2004 Z. z. umožňuje zaměstnavatelům přispívat svým zaměstnancům na doplňkové důchodové spoření. Příspěvek se následně pro zaměstnavatele stává nákladovou položkou. Dříve tyto příspěvky osvobozeny od placení sociálního a zdravotního pojištění. Zákon č. 650/2004 Z. z. však tuto daňovou úlevu zrušil a od roku 2005 má zaměstnanec povinnost odvodů na zdravotní a sociální pojištění. Zavedením tohoto zákona se zaměstnancům zvyšuje daň z příjmu. (Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky, 2018)

Tabulka 4 popisuje historické milníky daňových zvýhodnění, které mohli využívat fyzické osoby a zaměstnavatelé. Dále je v ní vyobrazeno, jak se měnila daňová sazba v případě výběru finančních prostředků ze třetího pilíře. Lze pozorovat, že státní podpora během let prošla velkými změnami pro fyzické osoby i zaměstnavatele. Podstatné změny probíhali především v maximální hodnotě odčitatelné položky pro zaměstnance, ale také u osob samostatně výdělečně činných ve formě daňových úlev. Od roku 2005 až do roku 2010 bylo možné na doplňkové důchodové spoření (DDS) uplatňovat daňovou podporu podle zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z příjmů. Stát však od roku 2011 do roku 2014 tuto daňovou výhodu zrušil. Od roku 2014 do současnosti je opět možné uplatňovat zaplacené příspěvky na doplňkovém důchodovém spoření jako nezdanitelnou část základu daně.

Tabulka 4 Historie regulace maximální výše daňového zvýhodnění a zdanění ve třetím pilíři důchodového pojištění Slovenské republiky

Datum	Snížení základu daně z příjmů pro jednotlivce	Nákladová položka pro zaměstnavatele	Zdanění
1.7.1996	DDP - bez omezení	DDP - do 3 % z úhrnu vyplacených mezd pojištěnců	15 % daň z celkové dávky DDP
1.1.2001	DDP - 10 % příjmu (max. 796,65 €)	DDP - do 3 % z úhrnu zaúčtovaných mezd pojištěnců a náhrady mezd pojištěnců nebo do 6 % při rizikovém povolání	10 % daň z celkové dávky DDP
1.1.2004			19 % daň ze zhodnocených příspěvků (při výběru dávky)
1.1.2005	DDS - účelové spoření, společně max. 398,33 €	Bez omezení	19 % daň ze zhodnocených příspěvků (při výběru dávky)
15.12.2005	DDS - účelové spoření, společně max. 398,33 €		
1.1.2006		DDS - účelové spoření a životní spoření - do 6 % zaúčtované mzdy a náhradní mzdy zaměstnance, kteří si takto spoří	
1.1.2007		DDS - do 6 % zaúčtované mzdy a náhradní mzdy zaměstnance, kteří si takto spoří	
1.1.2011	Žádné daňové úlevy		
1.1.2014	DDS - max. 180 €	DDS - v úhrně do 6 % zaúčtované mzdy a náhradní mzdy zaměstnance, který je účastněn DDS	

Zdroj: vlastní zpracování, (Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky, 2018)

Na odpočet daně z příjmů mají nárok dle Finančná správa Slovenskej republiky (2022) pouze účastníci, kteří splní následující podmínky:

- 1) účastnická smlouva byla uzavřena po 31. 12. 2013 a byli z ní odváděny příspěvky na doplňkové penzijní spoření popř., pokud byla změněna účastnická smlouva, která zahrnovala zrušení plánu požitku,
- 2) poplatník daně z příjmů nemá uzavřenou jinou účastnickou smlouvu, která nesplňuje podmínky podle novely zákona o penzijním spoření.

Pokud však nastala situace, že si daňový poplatník nechá vyplatit předčasný výběr a v předchozím zdaňovacím období si uplatňoval daňovou úlevu, má povinnost zvýšit si základ daně o zaplacené příspěvky na doplňkové důchodové spoření. Tuto povinnost musí splnit do tří zdaňovacích období od doby, kdy byla uplatněna daňová úleva. Pokud si chce fyzická osoba snížit základ daně o příspěvky na doplňkovém spoření, má povinnost zaměstnavateli předat doklad prokazující tuto skutečnost např. výpisem z osobního účtu vystavené oprávněným subjektem (Finančná správa Slovenskej republiky, 2022).

Na současném trhu doplňkových penzijních společností se nachází dle Národná banka Slovenska (2022) následující společnosti:

- 365.life, d.s.s., a.s.,
- Allianz – Slovenská dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.,
- NN dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.,
- UNIQA d.s.s., a.s.
- VÚB dôchodková správcovská spoločnosť, a.s.

6.1.4 Slovenská státní podpora životního pojištění

Životní pojištění se na Slovensku řídí zákonem č. 39/2015 Z. z. o poisťovníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a zákonem č. 4/1964 Zb. občianskeho zákonníku. Stejně jako v České republice slouží životní pojištění k zabezpečení sebe a svých blízkých v případě úrazu, nemoci či úmrtí. Životní pojištění je dobrovolné a uzavírá se s komerčními pojišťovnami na základě pojistné smlouvy.

Životní pojištění je na Slovensku rozděleno na následující druhy a jejich účel je obdobný jako v České republice:

- rizikové životné pojištění,
- kapitálové životné pojištění,
- investiční životní pojištění.

Nad pojistnými produkty dohlíží Slovenská asociace pojišťoven. Ta má za úkol sdružovat komerční pojišťovny, zastupovat, chránit a prosazovat společné zájmy. Slovenská asociace pojišťoven má poskytovat široké veřejnosti informace v oblasti pojišťovací ekonomiky, vzdělávání a propagaci pojistných produktů. Dále je členem Insurance Europe, která má za cíl sdružovat jednotlivé národní asociace v Evropě. K 1. 1. 2022 je evidováno 8 pojišťoven a 5 poboček z jiného členského státu, které na území Slovenské republiky poskytují životní pojištění. (Slovenská asociace pojišťoven, 2022)

Na pojistném trhu podle Slovenská asociace pojišťoven (2022) působí následující životní pojišťovny:

- Allianz – Slovenská poisťovňa a.s.,
- ČSOB Poisťovňa a.s.,
- NN Životná poisťovňa a.s.,
- Komunálna poisťovňa a.s.,
- Axa životní pojišťovňa a.s., atd.

6.2 Spolková republika Německo

Spolková republika Německo je stát střední Evropy. Jedná se o ekonomicky silný stát, který dominuje v elektrotechnickém, strojírenském, automobilovém a chemické průmyslu. Německo je velice bohatý stát a snaží se podporovat své občany například finančními produkty. Jedná se především o stavební a hypoteční úvěry k zajištění potřeb bydlení a také o penzijní pojištění, jelikož důchodový systém v budoucnu nebude příliš stabilní.

6.2.1 Německá státní podpora stavebního spoření

Jak již bylo zmíněno výše, ve Spolkové republice Německo se zrodilo stavební spoření. Za tuto skutečnost se zasloužil Georg Kropp, který v roce 1921 založil tzv. Spolek přátel. Státní podpora byla v Německu zavedena již v roce 1952.

Státní příspěvek se řídí podle Wohnungsbau-Prämiengesetz. V překladu se jedná o zákon o prémii na bydlení. Na tento příspěvek podle § 1 Einkommensteuergesetz (zákon o daních z příjmů) mají nárok osoby, které dosáhli věku 16 let nebo sirotci bez ohledu na věk. Podmínkou však je, že nesmí přesáhnout příjem 35 000 €, u manželů platí částka 70 000 € za spořicí období, tj. kalendářní rok.

Oproti České republice poskytuje Německo více státních příspěvků na stavební spoření. Jedná se o následující státní příspěvky:

- prémie na bydlení,
- příspěvek pro zaměstnance,
- Riesterovský příspěvek.

Pro smlouvy uzavřené v roce 2019 a 2020 platí předchozí hodnoty, které upravoval zákon o státní prémii. Svobodní lidé s příjmem nižším než 25 600 € ročně, mají nárok na státní prémii až do výše 45 €. U manželů platí výše příjmů v hodnotě 51 200 € s maximální státní podporou 90 € ročně.

O příspěvek od zaměstnavatele se žádá prostřednictvím daňového priznání. Účastník je povinen si příspěvek na spoření vybrat až po uplynutí 7leté vázací doby. To znamená, že příspěvky musí být využity na investice do bytové jednotky zaměstnance.

V této době probíhala rozsáhlá reforma důchodového systému. Státní Riesterovský příspěvek má přimět fyzické osoby k dlouhodobému spoření, aby se finančně zajistili v důchodovém věku. Příspěvek musí splňovat určitá kritéria a je poskytován na finanční produkty. Stavební spoření se k této reformě připojilo až v roce 2008. Stát považuje vlastnictví bytové jednotky za velmi příznivou finanční jistotu ve staří. V případě vlastního bydlení se snižují zásadní finanční náklady účastníků, kteří nemusí platit např. nájem a další náklady spojené s bydlením. (Lukáš & Kielar, 2014)

Podle § 84 Einkommensteuergesetz od roku 2018 činí státní Riesterovský příspěvek 175 €. Pokud žadatel o příspěvek nedosáhl věkové hranice 25 let, je mu navíc vyplacen jednorázový příspěvek ve výši 200 €.

Spolková republika Německo neumožňuje odpočet od daně z příjmů. Fyzické osoby si však mohou odečíst formou zvláštního výdaje v daňovém přiznání poskytovaný Riesterovský příspěvek. (Buhl, 2021) Daňový poplatník však musí zdanit příjmy z kapitálového majetku. Jedná se o částku přesahující 801 € ročně, v případě manželů či registrovaných partnerů je částka 1 602 €. ((Einkommensteuergesetz, 2022)

Stavební spořitelny v Německu se dělí na soukromé a zemské. Soukromé stavební spořitelny jsou ovládány bankami nebo pojišťovnami, jedná se o akciové společnosti. Zemské stavební spořitelny fungují za pomoci sdružením stavebních spořitelí nebo spolkovými zeměmi. Mezi soukromé stavební spořitelny podle Bausparvertrag (2022) ve Spolkové republice Německo patří:

- ALTE LEIPZIGER Bauspar AG,
- Bausparkasse Mainz AG,
- BSQ Bauspar AG
- Debeka Bausparkasse AG,
- Deutsche Bausparkasse Badenia AG,
- Schwäbisch Hall AG,
- SIGNAL IDUNA Bauspar AG,
- Start:bausparkasse AG,
- Wüstenrot Bausparkasse AG.

Při výběru zemské stavební spořitelny mají spořitelé možnost si podle Landesbausparkassen.de (2022) vybírat mezi následující spořitelny:

- LBS Bayern,
- LBS Hessen-Thüringen,
- LBS Nord,
- LBS Ost,
- LBS Saar,
- LBS Schleswig-Holstein-Hamburg,
- LSB Südwest,
- LBS West.

6.2.2 Německá státní podpora hypotečních úvěrů

Podle § 1113 Bürgerliches Gesetzbuch je hypoteční úvěr spojován s pozemkem, na kterém je umístěna zastavěná nemovitost. O hypoteční úvěr může požádat každá fyzická osoba, která je zletilá a způsobilá právním úkonům a má stálý příjem.

Německo má snahu poskytnout svým občanům dosažitelné hypoteční úvěry, proto poskytuje velké množství daňových výhod. Dne 1. 1.2021 byly navýšeny finanční prostředky na státní podporu. Spolková republika Německo nepodporuje přímo hypoteční úvěry jako takové, snaží se motivovat občany k získání vlastního bydlení formou různých dotací a státních příspěvků. Mezi nejdůležitější státní příspěvky patří:

- Riesterovský příspěvek,
- příspěvek na bydlení,
- příspěvek na tvorbu kapitálu od zaměstnavatele.

O příspěvek na bydlení si může požádat občan, který má tzv. Aufwendungen zur Förderung des Wohnungsbaus, tzn. výdaje na podporu bytové výstavby podle § 2 Wohnungsbau-Prämiengesetzes. Mezi tyto výdaje patří:

- platby z hypoteční smlouvy,
- platby ze smluv použitých na výstavbu nebo koupi vlastního bydlení,
- nabytí podílů ve stavebních či bytových družstev.

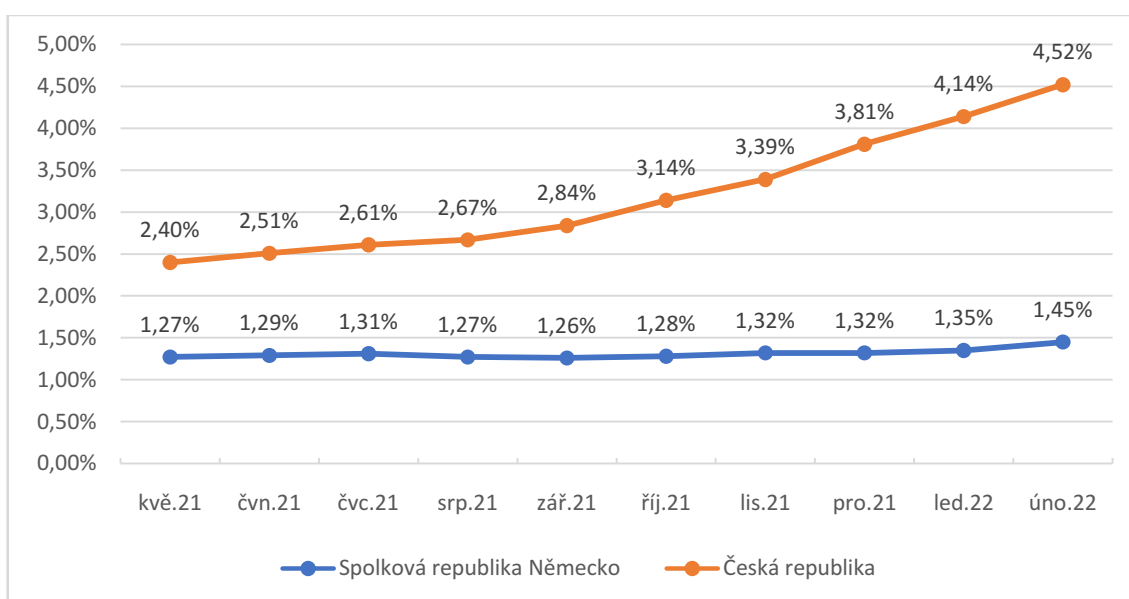
Ve Spolkové republice Německo nabízí hypoteční úvěry podle Deutsche Bundesbank (2018) následující hypoteční banky:

- Berlin Hyp AG,
- Deutsche Genossenschafts-Hypothekenbank Aktiengesellschaft,
- Deutsche Hypothekenbank,
- Deutsche Pfandbriefbank AG,
- Düsseldorfer Hypothekenbank Aktiengesellschaft,
- M.M. Warburg & CO Hypothekenbank Aktiengesellschaft,
- Münchener Hypothekenbank eG,
- NATIXIS Pfandbriefbank AG,
- VALOVIS BANK GmbH,
- WL BANK AG Westfälische Landschaft Bodenkreditbank,

– Wüstenrot Bank Aktiengesellschaft Pfandbriefbank atd.

Oproti České republice není v Německu umožňováno využít odpočet úroků z hypotečního úvěru od základu daně. To je způsobeno nižšími úrokovými sazbami, které německé bankovní instituce nabízejí. Níže uvedený graf zobrazuje vývoj německých úrokových sazeb v porovnání s Českou republikou za období od května 2021 do února 2022.

Graf 4 Porovnání vývoje úrokové míry hypotečních úvěru ve Spolkové republice Německo a České republice

Zdroj: vlastní zpracování, (Euro area statistics.org, 2022 & Hypoindex.cz, 2022)

Jako v České republice mohou občané Spolkové republiky Německo využívat státní podporu formou státní dotace či grantu. Jedná se spíše o zvýhodněné půjčky, které vyřizuje Kreditanstalt für Wiederaufbau. Jedná se o světovou propagační banku založenou v roce 1948. Jejím cílem je zlepšovat ekonomické, sociální a ekologické životní podmínky po celém světě. Kreditanstalt für Wiederaufbau podporuje lidi, země a instituce ve více než 80 zemích po celém světě. (Kreditanstalt für Wiederaufbau [KfW], 2022)

Občan si může zažádat o propagační úvěry, které mají dlouhodobě nízkou úrokovou sazbu nebo granty na výstavbu nové budovy či rekonstrukci nemovitosti pro vlastní účely bydlení. Kreditanstalt für Wiederaufbau však věnuje pozornost i energeticky úspornějším domácnostem, lze získat dotace např. na tepelnou izolaci, moderní topné

systemy či izolovaná okna. Čím energeticky úspornější je nemovitost, tím má větší šanci na vysokou dotaci. (KfW, 2022)

KfW (2022) financuje následující programy:

- rezidenční nemovitost,
- energetická úsporná výstavba,
- energetická úsporná rekonstrukce,
- instalace palivových článků apod.

Kreditanstalt für Wiederaufbau jako státní banka má pouze určitý roční rozpočet. Pokud je vyčerpán, nemůže již poskytovat granty nebo úvěry.

Kromě financování Kreditanstalt für Wiederaufbau existují i další dotace pro financování vlastní nemovitosti. Spolkový úřad pro ekonomiku a kontrolu vývozu (BAFA) podporuje energeticky úsporné nemovitosti a obnovitelné zdroje energie. Regionální programy spolkových zemí a některých obcí také podporují financování nemovitosti pro vlastní účely. Dokonce i některé regionální církve podporují rodiny při nákupu domů.

6.2.3 Německá státní podpora penzijního spoření

Německý důchodový systém je rozdělen na tři pilíře, jako je tomu v České a Slovenské republice. První pilíř funguje na stejném principu, jedná se o zákonné povinné platby do státního rozpočtu. Zákonné důchodové pojištění je povinné pro zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné a jiné skupiny osob. Při výpočtu důchodu se zohledňuje doba přispívání na důchodový systém, výše příspěvků a vývoj průměrné mzdy. Druhý pilíř se zabývá zaměstnaneckými důchody, které budou detailněji vysvětleny níže. Třetí pilíř pojednává o soukromém důchodovém spoření. (Bundesministerium für Arbeit und Soziales, 2022)

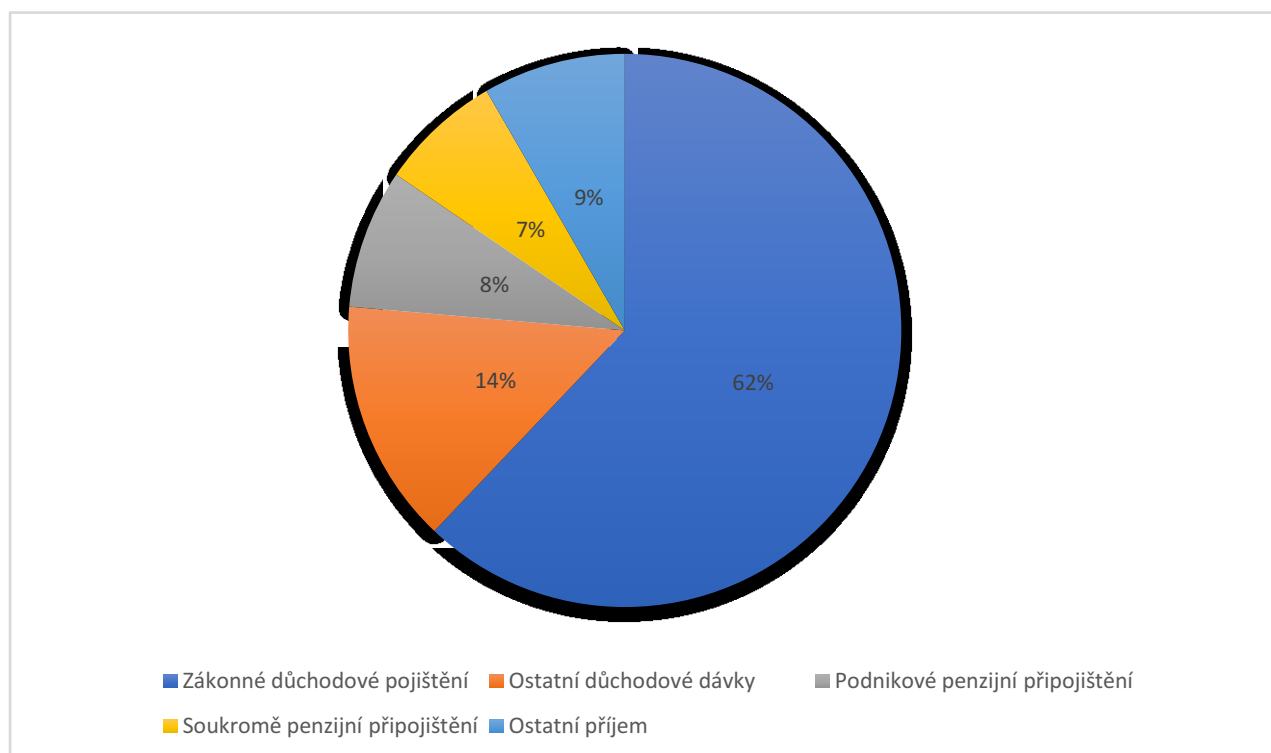
Za určitých podmínek stát podporuje doplňkové penzijní spoření za pomoci daňových úspor a tzv. Riesterovskými příspěvky. Státní dotace je však poskytována pouze německým účastníkům zákonného důchodového pojištění, dále také státním zaměstnancům, soudcům a vojákům. Pokud o Riesterovský příspěvek žádají manželé, musí tuto podmínku splňovat alespoň jeden z nich. Poté je druhému z manželů také vyplacen příspěvek, pokud uzavře vlastní důchodovou smlouvu a ročně bude přispívat

minimálně 60 €. Bundesministerium für Arbeit und Soziales (2022) uvádí, že na Risterovský příspěvek nemá nárok:

- osoba samostatně výdělečně činná,
- zaměstnanec, který je osvobozen od povinného důchodového pojištění,
- dobrovolně pojištěná osoba,
- povinně pojištěná osoba v systému profesního penzijního pojištění,
- příjemce plného starobního důchodu,
- příjemce sociální pomoci,
- student.

Pokud osoba splňuje podmínky a uzavře smlouvu do 25 let a požádá o Riesterovský příspěvek má nárok na jednorázový příspěvek ve výši 200 €. Tento bonus má podpořit mladé lidi, aby si začali spořit na stáří v brzkém věku.

Graf 5 Zdroje příjmů ve starobním důchodu 2021

Zdroj: vlastní zpracování, (Bundesministerium für Arbeit und Soziales, 2022)

Výše uvedený graf zobrazuje zdroj příjmů občanů v důchodovém věku v roce 2021. Největší část je tvořena zákonným důchodovým pojištěním, které slouží jako nejdůležitější zdroj příjmů ve stáří.

6.2.4 Německá státní podpora životního pojištění

Životní pojištění ve Spolkové republice Německo má stejný význam jako v České republice. Je založeno na pojistné smlouvě, které pokrývá riziko smrti. Životní pojištění kombinuje výhody soukromého penzijního pojištění s finančním zabezpečením příbuzných. Životní pojištění také pokrývá rizika úrazu či pracovní neschopnosti. Na rozdíl od soukromého penzijního pojištění integruje finanční prostředky životního pojištění na ochranu pozůstalých osob. Dle Die deutsche Lebensversicherung in Zahlen (2022) si němečtí občané si mohou sjednat:

- kapitálové životní pojištění,
- termínované životní pojištění.

Kapitálové životní pojištění slouží k důchodovému zabezpečení i pro ochranu před smrtí. Příbuzní a osoby blízké jsou finančně zabezpečeny v případě smrti. Dále je tvořen základní kapitál, který slouží k zajištění důchodu, který může být vyplacen jako měsíční důchod nebo jako jednorázová platba (Wendl-Koehler, 2021).

Termínovanou životní pojistku sjednává pojištěnec také pro zabezpečení svých blízkých v případě své smrti. Pojistná částka je poté vyplacena příjemci zapsaného ve smlouvě s životní pojišťovnou. Je vhodné, pokud mají být zajištěny dospívající děti nebo úvěry na nemovitosti. Termínové životní pojištění je obvykle levnější než kapitálové životní pojištění. Ve většině případů je termínované životní pojištění uzavřeno na dobu určitou (Wendl-Koehler, 2021).

Životní pojištění uzavřené před rokem 2005 je zcela osvobozeno od daně z příjmů, pokud jsou splněny všechny následující podmínky:

- smlouva trvá nejméně 12 let,
- první příspěvek na toto pojištění byl zaplacen nejpozději do 31. 3. 2005,
- pojištěná osoba platila příspěvky na tuto smlouvu po dobu nejméně 5 let,
- služba vypršení platnosti je vyplácena v plné výši jako jednorázová platba.

Životní pojištění sjednané od 1. 1. 2005 musí být vždy zdaněné. To platí jak pro jednorázové platby i měsíční důchodové platby. Zdanitelné jsou však pouze příjmy, nikoli celá výplata (Wendl-Koehler, 2021).

V roce 2021 životní pojišťovny uzavřeli 87,1 milionu smluv. Výplata životního pojištění je osvobozena od daně, pouze pokud se bude jednat o dědickou daň (Wendl-Koehler, 2021).

Spolková republika Německo přispívá na životní pojištění formou státní podpory, jedná se například o:

- Riesterův důchod,
- Rürupův důchod,
- přímé pojištění.

Princip Riesterova důchodu již byl detailně popsán v předchozích kapitolách.

Státní dotace na důchod Rürup přichází ve formě daňového zvýhodnění s možností odpočtu. Atraktivní daňové pobídky pro důchod Rürup se rok od roku zvyšují. V případě důchodu Rürup může stát dotovat podstatně více příspěvků než v případě důchodu Riester. Pokud je příjem dostatečně nízký, mohlo by se stát, že státní podpora pro Riesterův důchod je vyšší ve srovnání s důchodem Rürup v akumulární fázi. Nad určitým příjmem však může být výše státní podpory velmi podobná (Wendl – Koehler, 2021).

V případě přímého pojištění mohou kromě státní podpory ve spojení s daní z příjmů existovat také výhody v příspěvcích na sociální zabezpečení.

6.3 Zhodnocení

V následujících kapitolách budou porovnány jednotlivé finanční produkty, které poskytuje Česká republika s vybranými státy. Budou srovnány jednotlivé státní podpory, které poskytuje Česká republika, Slovenská republika a Spolková republika Německo.

6.3.1 Stavební spoření

V této kapitole bude porovnána státní podpora stavebního spoření, kterou poskytují jednotlivé vybrané země.

Spolková republika Německo nabízí více druhů státní podpory oproti České a Slovenské republice. Jednotlivé německé příspěvky na bydlení se posuzují individuálně. Jak již bylo zmíněno optimální příspěvek od spořitele je 700 €, tj.

17 402 Kč a od zaměstnavatele činí 407 €, tj. 1 070 Kč. Přepočet na české koruny byl použit dle platného kurzu České národní banky k 31. 12. 2021.

Na Slovensku v roce 2022 musí spotřebitele vložit vklady v částce 2 800 € tj. 233,30 € měsíčně, aby dosáhli maximální státní podpory v hodnotě 70 €. Pokud byla smlouva o stavebním spoření uzavřena v polovině kalendářního roku, klient má právo požádat pouze o polovinu státní podpory, a to v maximální výši 35 €. Státní prémie je zaokrouhlena na celé eurocenty nahoru (zákon č. 310/1992 Zb. o stavebnom sporení).

Další podmínkou pro získání státní prémie je, že klientova mzda nesmí přesáhnout hodnotu 1,3násobku průměrné nominální mzdy v národním hospodářství Slovenské republiky. Tuto hodnotu zjišťuje slovenský statistický úřad za předchozí kalendářní období, za který je uplatňována státní prémie (zákon č. 310/1992 Zb. o stavebnom sporení).

Jak již bylo zmíněno státní podpora v České republice, může činit až 2 000 Kč ročně, jedná se o 10 % z vkladu. Podmínkou k dosažení maximální částky je tedy roční uložení 20 000 Kč. Tabulka níže zobrazuje srovnání státní podpory stavebního spoření mezi Českou, Slovenskou a Spolkovou republikou Německo. Euro bylo přepočteno podle kurzu České národní banky k 31. 12. 2021.

Tabulka 5 Srovnání státní podpory stavebního spoření mezi Českou republikou, Slovenskou republikou a Spolkovou republikou Německo pro rok 2022

Typ státní podpory	Česká republika	Spolková republika Německo	Slovenská republika
Státní podpora	10 % z ročního vkladu	10 % z ročního vkladu	2,5 % z ročního vkladu
Optimální roční vklad	20 000 Kč	700 €, tj. 17 374 Kč	2 800 €, tj. 69 608 Kč
Maximální výše státní podpory	2 000 Kč	70 €, tj. 1 740 Kč	70 €, tj. 1 740 Kč
Příspěvek od zaměstnavatele		43 €, tj. 1 070 Kč	
Riesterovský příspěvek		175 €, tj. 4 350 Kč	
Celková státní podpora	2 000 Kč	918 €, tj. 22 822 Kč	70 €, tj. 1 740 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, (zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů & Einkommensteuergesetz, Ministerstvo financí Slovenské republiky, 2022)

Z výše uvedené tabulky lze vyzorovat, že nejvyšší státní podporu poskytuje svým občanům Spolková republika Německo v celkové hodnotě 22 822 Kč. To je způsobeno velkým množstvím příspěvků, které stát poskytuje. Česká republika si v tomto případě stojí lépe než Slovenská republika. Celkové státní podpory jsou sice v podobné výši, avšak občanům České republiky stačí ročně vložit 20 000 Kč. Slovenští občané musí ročně optimálně vložit 69 608 Kč k získání státní podpory 1 740 Kč.

6.3.2 Hypoteční úvěr

V České republice od 1. 1. 2021 je možné podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů od základu daně odečíst úroky z úvěrů na bydlení až do výše 150 000 Kč. V případě sjednání hypotečního úvěru v průběhu roku, je možné odečíst daňové zvýhodnění od daně z příjmu pouze jednou dvanáctinou z částky 150 000 Kč. Fyzické osoby, které uzavřeli úvěr na obstarání bytové potřeby do 31. 12. 2020, si mohou nárokovat daňový odpočet ve výši 300 000 Kč.

Slovensko umožňuje, že klient může uplatnit daňový odpočet až do výše 50 % úroků zaplacených v kalendářním roce. Lze však uplatit pouze maximální výši 400 € za rok. Je možné nárokovat daňový odpočet po dobu 5 let, tj. 60 kalendářních měsíců jdoucí po sobě. Pokud je hypoteční úvěr sjednán v průběhu kalendářního roku je možné uplatnit poměrnou část daňového bonusu. Daňové zvýhodnění je možné poskytnout pouze na úroky z úvěrů na bydlení mající splatnost nejméně 5 let a maximálně 30 let. Úvěr poskytnutý na bydlení musí být zajištěný zástavním právem (zákon č. 90/2016 Z z.).

Tabulka 6 Odpočet úroků z hypotéky z daní v České a Slovenské republice

	Česká republika	Slovenská republika
Daňový odpočet	Od 1.1.2021 max. do výše 150 000 Kč	Maximálně do výše 400 €, tj. 9 944 Kč
	Do 31.12.2020 max. do výše 350 000 Kč	

Zdroj: vlastní zpracování, (Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů & Zákon č. 90/2016 Z. z. o úveroch na bývanie

Spolková republika Německo možnost daňového odpočtu úroku z hypotéky neumožňuje. Německý občan však může získat státní podporu formou prémie na bydlení, musí však splnit určité podmínky. První z nich je, že žadatel musí přesáhnout věkovou hranici alespoň 16 let, musí však mít uzavřenou smlouvu o nákupu, výstavbě či rekonstrukci nemovitosti. Pro získání příspěvku nesmíte překročit příjmový limit. O státní příspěvek si může zažádat každý, jehož roční zdanitelný příjem nepřesáhne 35 000 €. V případě manželů či registrovaných partnerů platí příjmová hranice do výše 70 000 € (LBS, 2022).

Od 1. 1. 2022 byl příspěvek na bydlení zvýšen na 10 % z ročních plateb, pokud si občan pojistí svou nemovitost. Při ročním pojistném jednotlivce ve výši 700 € lze obdržet prémii až ve výši 70 €. V případě manželského páru či registrovaného partnerství může výše pojistného dosahovat do výše 140 € s roční premií na bydlení až do výše 140 €. Tuto roční prémii na bydlení lze poskytovat až po dobu sedmi let. Pro přehlednost byla vytvořena níže uvedená tabulka.

Tabulka 7 Výše státní prémie na bydlení ve Spolkové republice Německo v roce 2022

Podmínky	Jednotlivec	Manželé či registrovaní partneři
Maximální roční dotované úspory	700 €	1 400 €
Výše státní prémie	10%	10%
Maximální státní prémie	70 Kč	140 Kč
Maximální čistý roční příjem	35 000 €	70 000 €

Zdroj: Vlastní zpracování, (LBS.de, 2022)

Další státní podporou v rámci hypotečních úvěrů je příspěvek na úsporu zaměstnancům. Pokud si zaměstnanec tvoří kapitál v rámci spoření, poskytuje mu stát v tomto případě státní dotaci. Od uzavření smlouvy o spoření zaměstnanců je zaměstnanec povinen využít svůj dotovaný úvěr na investice v rámci vlastní nemovitosti. Finanční úřad určí, zda je daňové zvýhodnění z důvodu odpočtu zvláštních výdajů vyšší než již obdržené příspěvky. V tomto případě se jedná o příznivé posouzení. Nejpohodlnějším způsobem je pravidelně žádat o příspěvek na úsporu zaměstnance spolu s daňovým přiznáním. Podmínkou je splnění ročních zdanitelných příjmů. Jednotlivé výše pro získání maximální roční příspěvek zobrazuje následující tabulka 8.

Tabulka 8 Finanční příspěvek na spoření zaměstnanců od zaměstnavatele ve Spolkové republice Německo v roce 2022

Podmínky	Svobodný	Manželé či registrovaní partneři (jeden zaměstnaný)	Manželé či registrovaní partneři (oba zaměstnaní)
Maximální přispívaná finanční podpora	470 €	470 €	940 €
Výše finanční podpory	9%	9%	9%
Maximální příspěvek na spoření	43 €	43 €	86 €
Maximální čistý roční příjem	17 900 €	35 800 €	35 800 €

Zdroj: vlastní zpracování, (LBS.de, 2022)

V rámci státní podpory je u hypotečních úvěrů opět zmiňován tzv. Riesterovský příspěvek. Jedná se o roční příspěvek od státu ve výši 175 € pro jednotlivce v případě manželského páru či registrovaných partnerů se tento příspěvek zvyšuje na 250 €. Pro ucelený přehled celkový státních podpor a příspěvků od zaměstnavatelů pro tvorbu spoření na vlastní bydlení byla vytvořena následující tabulka č. 9. V případě, že jednotlivce nebo manželé či registrovaní partneři mají dítě Riesterův příspěvek se zvyšuje o 185 €, pokud je dítě narozeno před rokem 2008 nebo o 300 € narozené po 2008. Dále je každému účastníkovi do 25 let vyplácen jednorázový příspěvek ve výši 200 € v případě manželů či registrovaných partnerů je hodnota příspěvku 400 €.

Tabulka 9 Přehled státní podpory a příspěvků na podporu vlastního bydlení pro jednotlivce ve Spolkové republice Německo v roce 2022

Typ podpory	Jednotlivec		
	Roční příjem < 17 900 €	Roční příjem 17 900 € až 35 000 €	Roční příjem > 35 000 €
Riesterův příspěvek	175 €	175 €	175 €
Prémie na bydlení	70 €	70 €	0 €
Příspěvek na spoření zaměstnanců	43 €	0 €	0 €
Celková státní dotace	288 €	245 €	175 €
Tvorba kapitálu od zaměstnavatele	480 €	480 €	480 €
Celková finanční odměna	768 €	725 €	655 €

Zdroj: vlastní zpracování, (LBS.de, 2022)

6.3.3 Penzijní pojištění

Při porovnání daňové úlevy ve sledovaných zemích lze pozorovat, že spořitel v českém důchodovém systému si může ve třetím pilíři daňově ulevit až do výše 24 000 Kč. Daňové zvýhodnění se poskytuje pouze, pokud si účastník spořil měsíčně od 1 800 Kč do 3 600 Kč. Třetí pilíř na Slovensku nemá spodní hranici příspěvku. Jeho maximální roční daňová úleva je 180 € tj. 4 436 Kč, použije-li se kurz České národní banky k 31. 12. 2021. Tuto nezdanitelnou část základu daně si mohou od daně z příjmů odečíst fyzické osoby s příjmem ze závislé činnosti nebo osoby samostatně výdělečně činné (Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky, 2018).

Slovensko oproti České republice neposkytuje svým občanům státní příspěvek. Jediná výhoda je tedy daňový odpočet a příspěvek od zaměstnavatele. Německo poskytuje příspěvky z Riesterovi smlouvy, které mohou být uplatňovány v maximální výši jako zvláštní výdaj v daňovém přiznání. Jak již bylo zmíněno, státní podpora třetího pilíře se dělí na dva druhy. První z nich je poskytována formou finančních prostředků. Jedná se o jednorázový příspěvek ve výši 200 € pro mladé občany do 25 let, základní příspěvek

175 € a také o příspěvek na dítě 185 €, pokud se však dítě narodilo až po roce 2018 činní tento příspěvek 300 €. Druhá forma státní podpory třetího pilíře je v podobě mimořádné daňové úspory až do výše 2 100 €. (Bundesministerium für Arbeit und Soziales, 2022)

Tabulka 10 Srovnání státní podpory doplňkového penzijního pojištění České republiky, Spolkové republiky Německo a Slovenská republika

Typ státní podpory	Česká republika	Spolková republika Německo	Slovenská republika
Jednorázový příspěvek		200 €, tj. 4 972 Kč	
Základní příspěvek	230 Kč	175 €, tj. 4 350 Kč	
Příspěvek na dítě		185 €, tj. 4 600 Kč nebo 300 €, tj. 7 460 Kč	
Odpočet	do 24 000 Kč	2 100 €, tj. 52 200 Kč	do výše 180 €, tj. 4 336 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, (Bundesministerium für Arbeit und Soziales, 2022)

Tabulka 10 ukazuje jednotlivé rozdíly státní podpory ve třetím pilíři důchodového pojištění vybraných zemí. Naši západní sousedé si uvědomují, že obyvatelstvo postupem času stárne a je zapotřebí, aby si lidé přispívali finanční prostředky do penzijního pojištění, již v jejich ekonomicky aktivním věku. Oproti České a Slovenské republice poskytuje Německo svým občanům více typů státních podpora a v mnohem vyšších částkách.

V Německu jsou dále zřizovány tzv. zaměstnanecké důchody, které byly založeny v roce 2002. Tyto důchody jsou dobrovolné a zaměstnancům je dána možnost převádět část mzdy do podnikového důchodového systému. Příspěvky může zároveň posílat i zaměstnavatel. Tyto platby jsou osvobozené od zdravotního a sociálního pojištění. Od roku 2018 byla zavedena zvláštní daňová podpora pro rozvoj zaměstnaneckých důchodů. Zaměstnavatele, kteří přispívají do podnikového penzijního systému zaměstnancům s příjmem nižším, než 2 575 € měsíčně dostávají od státu dotaci. Tyto dotace činí 30 % příspěvku, které zaměstnavatel platí navíc k platu zaměstnanců, to

znamená, pokud zaměstnavatel zaplatí 960 € ročně do zaměstnaneckých důchodů, tak zaměstnavatel dostane nazpět 288 € formou dotace. Česká republika dovoluje zaměstnavateli poskytovat svým zaměstnancům příspěvek na penzijní připojištění, doplňkové penzijní spoření a životní pojištění. Účast zaměstnavatele na penzijním připojištění a doplňkového penzijního spoření není povinná.

Tento příspěvek není finančně omezen. Zaměstnavatel však ve většině případů přispívá pouze do výše daňového zvýhodnění. Příspěvek je osvobozen od daňových plateb do výše 50 000 Kč za rok. Výše příspěvku je počítána v úhrnu, tzn. součet penzijního připojištění, doplňkového penzijního spoření a životního spoření. Z příspěvku není odváděno sociální a zdravotní pojištění ani daň z příjmů (zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů).

6.3.4 Životní pojištění

V Německu je možné měsíční příspěvky na životní pojištění odečíst pro daňové účely. To platí pro všechny termínované životní pojištění do maximální výše 1 900 € ročně. Tyto příspěvky mohou být započteny jako penzijní výdaje. U kapitálového životního pojištění lze využít daňový odpočet v případě, že pojištění bylo uzavřeno před 1. 1. 2005. Je však třeba poznamenat, že od roku 2010 mohou být všechny příspěvky na zdravotní pojištění a pojištění dlouhodobé péče v plné výši deklarovány v dani z příjmu. Pokud jsou tyto částky vyšší než 1 900 € pro zaměstnance nebo 2 400 € pro státní zaměstnance nemohou být brány v úvahu příspěvky na kapitálové životní pojištění (Wendl-Koehler, 2021).

Do roku 2016 zákon o dani z příjmu dovozoval odečíst od daňového základu maximálně částku ve výši 12 000 Kč. V roce 2017 proběhla novela tohoto zákona a je možné odečíst částku ve výši až 24 000 Kč i v případě většího počtu uzavřených smluv.

Slovenská republika tuto možnost daňového odpočtu neposkytuje. Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z příjmů do roku 2010 poskytovalo odpočet od daňového základu, který schválila Národní rada Slovenské republiky. Od 1. 1. 2011 zákon č. 595/2003 Z. z. tento odpočet již nelze uplatnit v daňovém přiznání či ročním zúčtování daní. Dříve Slovenský zákon o daních z příjmů dovozoval zaměstnavatelům poskytovat zaměstnancům příspěvek na životní pojištění. To umožňovalo daňovou úlevu zaměstnavatelů až do výše 6 % z celkové mzdy zaměstnance. Záměrem bylo poskytnout stejné výhodné podmínky, jako u doplňkové penzijního spoření. Ministerstvo práce

a sociálních věcí však chtělo podpořit příspěvky na doplňkové penzijní spoření. Z tohoto důvodu vláda nepodpořila rovnost životního pojištění a účelového spoření s doplňkovým spořením (Národní banka Slovenska, 2022).

7 Demontrace modelových příkladů na vybraných finančních produktech

Tato kapitola bude demonstrativně představovat příklady jednotlivých modelových situací na vybraných finančních produktech. Příklady budou konstruovány tak, aby z nich bylo patrná finanční podpora ze strany státu. Jednotlivé parametry finančních produktů jsou definovány v každé kapitole finančního produktu.

7.1 Stavební spoření

V této části bude znázorněná optimální spořicí fáze stavebního spoření. Ve výpočtu byly zahrnuty i standardní poplatky, které si stavební spořitelny účtují. Součástí výpočtu nebyly uvažovány akční nabídky, které stavební spořitelny poskytují.

Pro úročení byla použita úroková sazba ve výši 1 %, kterou stavební spořitelny využívají. Roční připsané úroky ze stavebního spoření jsou následně zdaněny srážkovou daní ve výši 15 %.

Ve výpočtu jsou zahrnuty i poplatky ze stavebního spoření. Jednotlivé poplatky se mohou lišit dle zvolené stavební spořitelny. Připsané poplatky za vedení účtu se pohybují okolo 300 až 360 Kč, které si každá stavební spořitelna určuje sama. Poplatky mohou stavební spořitelny vybírat v různých periodikách. Může se jednat o měsíční, čtvrtletní či roční poplatky. V tomto konkrétním výpočtu bude uvažováno o měsíčním poplatku ve výši 25 Kč, tj. 300 Kč ročně.

Další součástí výpočtu je státní podpora, která byla použita v maximální roční výši 2 000 Kč podle platného zákona č. 96/1993 o stavebním spoření. Jedná se o 10 % z vkladu, tzn. roční uložení maximálně 20 000 Kč. Předpoklad vyplacení státní podpory je konec dubna.

Konečný výstup z tohoto modelového příkladu je celková naspořená částka a výše státní podpory. Celková naspořená částka je rozdělena do několika částí:

- roční vklady,
- státní příspěvek,
- úroky,
- daň z příjmů z úroků,

- roční poplatek.

Všechny tyto položky tvoří celkovou naspořenou částku, kterou si spořitel po šesti letech může vybrat a investovat.

V níže uvedené tabulce 15 má zobrazená simulace znázorňovat spořitele stavebního spoření, který chce maximalizovat státní podporu. V tomto případě je pro něj vhodné měsíčně ukládat 1 700 Kč, to znamená 20 400 Kč ročně. Tento modelový příklad zahrnuje i daň z úroků ve výši 15 % a roční poplatek stavební spořitelně.

Tabulka 11 Modelový příklad stavebního spoření v Kč

Rok	Roční vklad	Suma vkladů na účtu	Státní příspěvek	Úrok 1 %	Daň z úroku 15 %	Roční poplatek	Celkem	Roční výnos	Celkové zhodnocení
1	20 400	20 400	2 000	204	31	300	22 273	1 873	9,18%
2	20 400	42 673	2 000	427	64	300	44 736	2 063	4,83%
3	20 400	65 136	2 000	651	98	300	67 390	2 254	3,46%
4	20 400	87 790	2 000	878	132	300	90 236	2 446	2,77%
5	20 400	110 636	2 000	1 106	166	300	113 276	2 640	2,39%
6	20 400	133 676	2 000	1 337	201	300	136 513	2 836	2,12%

Zdroj: vlastní zpracování 2022

Při zhodnocení tabulky 15 lze pozorovat, že maximalizace státní podpory byla úspěšná. Pokud spořitel bude měsíčně ukládat částku 1 700 Kč do stavebního spoření, může získat na konci šestého roku celkem 136 513 Kč. Z výše získaných poznatků si lze všimnout, že celkové zhodnocení v časové řadě klesá. Z 9,29 % se spořitel dostane na konečně zhodnocení 2,26 %. Každý rok však dostane větší finanční obnos na vyplacených úrocích ze stavebního spoření.

Spořitel dále může dle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů odpočíst od daně z příjmů částku až 150 000 Kč, pokud má sjednán stavební úvěr. Na této úspoře může ušetřit až 22 500 Kč.

7.2 Hypoteční úvěr

Modelový příklad bude uvažovat spotřebitele, který si bude chtít sjednat hypoteční úvěr. Od 1. 4. 2022 Česká národní banka změnila pravidla pro posuzování žadatele o hypoteční úvěr. Výše hypotečního úvěru se poskytuje pouze do hodnoty 80 % zastavené nemovitosti. U osob mladších 36 let je tento limit snížen na 90 %. Dále musí být hypoteční úvěr zajištěn zástavním právem k nemovitosti.

Následující příklad s veškerými výpočty nemusí odpovídat veškerým parametrům, které poskytují hypoteční instituce, jelikož mohou mít různé podmínky na žadatele. Dále hypoteční úvěr může být odlišný podle bonity klienta. Tyto podmínky jsou velice individuální, proto modelový příklad byl vytvořen z parametrů průměrného úvěru s úrokovou mírou podle České národní banky.

Výše hypotečního úvěru byla zvolena v částce 2 000 000 Kč s dobou splácení 30 let. Úroková míra byla použita podle České národní banky za duben 2022 ve výši 4,88 %. Měsíční splátka v tomto případě činí 13 066,89 Kč. V tabulce 16 byly měsíční splátky sečteny do ročních splátek.

Tabulka 12 Modelový příklad hypotečního úvěru v Kč

Rok	Splátka	Úrok	Úmor	Úvěr
1.	158 856,32	97 600,00	61 256,32	1 938 743,68
2.	158 856,32	94 610,69	64 245,63	1 874 498,05
3.	158 856,32	91 475,5	67 380,82	1 807 117,24
4.	158 856,32	88 187,32	70 669,	1 736 448,24
5.	158 856,32	84 738,67	74 117,65	1 662 330,59
6.	158 856,32	81 121,73	77 734,59	1 584 596,
7.	158 856,32	77 328,29	81 528,03	1 503 067,97
8.	158 856,32	73 349,72	85 506,6	1 417 561,37
9.	158 856,32	69 176,99	89 679,33	1 327 882,04
10.	158 856,32	64 800,64	94 055,68	1 233 826,36
11.	158 856,32	60 210,73	98 645,59	1 135 180,77
12.	158 856,32	55 396,82	103 459,5	1 031 721,27
13.	158 856,32	50 348,	108 508,32	923 212,95
14.	158 856,32	45 052,79	113 803,53	809 409,42
15.	158 856,32	39 499,18	119 357,14	690 052,28
16.	158 856,32	33 674,55	125 181,77	564 870,51
17.	158 856,32	27 565,68	131 290,64	433 579,88
18.	158 856,32	21 158,7	137 697,62	295 882,25
19.	158 856,32	14 439,05	144 417,27	151 464,99
20.	158 856,32	7 391,49	151 464,99	0,00

Zdroj: vlastní výpočty, 2022

Tabulka 13 Modelový příklad nezdanitelné části základu daně ze zaplacených úroků na hypotečním úvěru v Kč

Rok	Úrok	Daňová úspora
1.	97 600,00	14 640
2.	94 610,69	14 191
3.	91 475,50	13 721
4.	88 187,32	13 228
5.	84 738,67	12 710
6.	81 121,73	12 168
7.	77 328,29	11 599
8.	73 349,72	11 002
9.	69 176,99	10 376
10.	64 800,64	9 720
11.	60 210,73	9 031
12.	55 396,82	8 309
13.	50 348,00	7 552
14.	45 052,79	6 757
15.	39 499,18	5 924
16.	33 674,55	5 051
17.	27 565,68	4 134
18.	21 158,70	3 173
19.	14 439,05	2 165
20.	7 391,49	1 108

Zdroj: vlastní výpočty, 2022

Novela zákona č. 586/1992 Sb. o dani z příjmů dále umožňuje fyzickým osobám odpočet zaplacených úroků z hypotečního úvěru až do výše 150 000 Kč. Roční úspora na dani z příjmu může činit až 22 500 Kč. Musí však splnit podmínky, které již byli

zmíněny v kapitole o hypotečním úvěru. Základní podmínka pro uplatnění odpočtu je však splnění bytové potřeby. V této modelové situaci účastník hypotečního úvěru zaplatí na úrocích různé částky. Např. první rok zaplatí na úrocích částku ve výši 97 600 Kč, tato částka je dále vynásobena 15 % sazbou daně. Konečná hodnota, která je možná odečíst od základu daně činní 14 640 Kč. Nezdánitelná část základu daně se dle zákona č. 586/1992 Sb., zaokrouhluje na celé koruny dolů.

7.3 Doplnkové penzijní pojištění

Doplňkové penzijní pojištění umožňuje účastníkovi využít státního příspěvku a daňového odpočtu od základu daně z příjmů. K dosažení maximální výše státního příspěvku musí spořitel měsíčně ukládat 1 000 Kč. Pro tento modelový příklad bude uzavřeno doplňkové penzijní pojištění.

Dále stát umožňuje snížení daňového základu podle zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. V ročním zúčtování daní či daňovém přiznání si lze odečíst od základu daně vlastní vklady nad 12 000 Kč za rok. Maximálně je však možné odečíst částku ve výši 24 000 Kč. Každá tisíce koruna účastníkovi doplňkového penzijního pojištění přináší daňovou úsporu v hodnotě 150 Kč. Pokud tedy účastník bude chtít získat maximální daňový odpočet, musí ročně vložit do svého penzijního pojištění 36 000 Kč a více.

Modelový příklad doplňkového penzijního pojištění má zobrazovat chování státního příspěvku a daňovou úlevu při různých úložkách spořitele. Sledované období bude 10 let, kdy spořitel každoročně bude zvyšovat své příspěvky do doplňkového penzijního fondu.

Spořitel po 10 letech vložil do doplňkového penzijního spoření celkem 152 400 Kč. Od státu celkově získal na státních příspěvcích 21 960 Kč. Spořitel v tomto případě dokáže naspořit 174 360 Kč. Daňový odpočet v tomto případě je každoročně v jiných částkách, jelikož se odvíjí od výše úložek spotřebitele. V prvním roce spořitel uložil celkově 1 200 Kč ročně, tj. 100 Kč měsíčně. Státní příspěvek se vyplácí u úložek ve výši 300 Kč měsíčně. Pokud spořitel vloží do doplňkového penzijního spoření 12 000 Kč ročně, dosáhne nejvyšší možné státní podpory. Při této hodnotě mu však umožněn daňový odpočet, který musí přesáhnout částku 12 000 Kč za rok. Další zajímavá úložka proběhla v devátém roce, kdy spořitel vložil celkem 24 000 Kč. V tomto případě má nárok na maximální státní podporu a daňový odpočet. V desátém roce spořitel vložil

celkem 30 000 Kč, tj. 2 500 Kč měsíčně. V tomto případě už spořitelni z doplňkového penzijního spoření neplynou žádné výhody, jelikož státní příspěvek je od úložky 12 000 Kč neměnný a daňovou úleva je maximální při ročním vkladu 24 000 Kč. Penzijní spořitelny poskytují spořitelni zhodnocení ve formě výnosů z penzijního fondu. Tento výnos v následujícím příkladě nebyl zohledněn, jelikož se jeho výše může lišit.

Tabulka 14 Modelový příklad pro různé hodnoty úložek doplňkového penzijního spoření v Kč

Délka spoření v letech	Roční úložka	Roční státní příspěvek	Celkem naspořeno	Daňová úleva
1	1 200 Kč	0 Kč	1 200 Kč	0 Kč
2	3 600 Kč	1 080 Kč	5 880 Kč	0 Kč
3	6 000 Kč	1 560 Kč	13 440 Kč	0 Kč
4	12 000 Kč	2 760 Kč	28 200 Kč	0 Kč
5	14 400 Kč	2 760 Kč	45 360 Kč	2 160 Kč
6	18 000 Kč	2 760 Kč	66 120 Kč	2 700 Kč
7	20 400 Kč	2 760 Kč	89 280 Kč	3 060 Kč
8	22 800 Kč	2 760 Kč	114 840 Kč	3 420 Kč
9	24 000 Kč	2 760 Kč	141 600 Kč	3 600 Kč
10	30 000 Kč	2 760 Kč	174 360 Kč	3 600 Kč

Zdroj: vlastní výpočty, 2022

Další výhodou, kterou může účastník doplňkového penzijního pojištění využít je příspěvek od zaměstnavatele. Na tento příspěvek se však nestahuje státní podpora. Zákon o daních z příjmů umožňuje zaměstnavateli přispět zaměstnanci jakoukoliv výši příspěvku. Zaměstnavatelův příspěvek je však daňově omezen do výše 50 000 Kč. Z příspěvku od zaměstnavatele není odváděno sociální a zdravotní pojištění.

7.4 Životní pojištění

Životní pojištění umožňuje spořitelni vkládat příspěvky, které se poté stávají odčitatelnou položkou, kterou definuje zákon o daních z příjmů. Tato odčitatelná položka tvoří nezdanitelnou část od základu daně.

Zaplacené pojistné lze odečíst od základu daně, výplata životního pojištění musí nastat nejdříve, až pojištěnec dosáhne věku šedesáti let. Vývoj životního pojištění je v modelovém příkladu sledován v časovém horizontu deseti let.

Tabulka 15 Modelový příklad daňové úlevy při různých úložkách na životní pojištění v Kč

Délka spoření v letech	Měsíční úložka spořitele	Roční úložka spořitele	Celkem naspořeno	Daňová úleva
1	50 Kč	600 Kč	600 Kč	90 Kč
2	100 Kč	1 200 Kč	1 800 Kč	180 Kč
3	500 Kč	6 000 Kč	7 800 Kč	900 Kč
4	700 Kč	8 400 Kč	16 200 Kč	1 260 Kč
5	1 000 Kč	12 000 Kč	28 200 Kč	1 800 Kč
6	1 200 Kč	14 400 Kč	42 600 Kč	2 160 Kč
7	1 500 Kč	18 000 Kč	60 600 Kč	2 700 Kč
8	1 750 Kč	21 000 Kč	81 600 Kč	3 150 Kč
9	1 900 Kč	22 800 Kč	104 400 Kč	3 420 Kč
10	2 000 Kč	24 000 Kč	128 400 Kč	3 600 Kč

Zdroj: vlastní výpočty, 2022

V tabulce 15 jsou znázorněny různé měsíční úložky spořitele životního pojištění. Dále zobrazuje výši, kterou má účastník možnost odepsat od základu daně. Životní pojištění

umožňuje spořitelci odpočet od základu daně podle zákona o daních z příjmů a do výše 24 000 Kč ročně. Předpokládaná míra zhodnocení byla odhadnuta na 1,17 %. Ta však ve výpočtu není zohledněna, jelikož každá životní pojišťovna tuto míru zhodnocení poskytuje v jiné výši. Daňový odpočet je možné uplatnit pouze v případě, že výplata pojistného je sjednána po 60 měsících od uzavření smlouvy a k výplatě pojistného nastane v dosažení šedesáti let účastníka životního pojištění. Pokud životní pojištění předčasně zruší, musí daňové výhody z předchozích let zpětně dodanit za 10 let podle § 10 zákona o dani z příjmů.

Závěr

Diplomová práce byla věnována finančním produktům, na kterých má stát České republiky zájem, aby je občané využívali. Stát má možnost tyto produkty ovlivňovat například definováním podmínek k získání státní podpory. Podstatný vliv mají i ostatní faktory, avšak státní podpora představuje atraktivní zvýhodnění daného finančního produktu. Tyto produkty jsou relativně stabilní a téměř neměnné. Nejčastější proměnu podstupují podmínky a výše poskytované státní podpory.

Finanční produkty jsou zaměřeny na dvě základní segmentující otázky, které řeší podporu občanů při obstarání vlastního obydlí a tvorbu úspor na stáří. Podpora ze strany státu je poskytována přímou formou v podobě státních příspěvků nebo nepřímou jako daňová úleva.

První skupinu finančních produktů tvoří stavební spoření, které má za cíl spořit a zhodnocovat peněžní prostředky k financování stavby, rekonstrukci či koupi nemovitosti a řídí se zákonem č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření a státní podpoře stavebního spoření. Spořitel se může nacházet v různých fázích stavebního spoření. Jedná se o spořicí fázi, která je vázána uzavřenou smlouvou o stavebním spoření a úvěrovou fází, jež je dobrovolná a spořiteli dává možnost se rozhodnout, zda ji využije či nikoliv. K získání státní podpory musí spořitel splnit podmínky, které mu určuje zákon č. 96/1993 Sb., o stavebním spoření. Státní podpora je u tohoto finančního produktu poskytnuta formou odčitatelné položky, která snižuje základ daně nebo státním příspěvkem 10 % z vložené částky, maximálně však může činit 2 000 Kč ročně.

Dalším finančním produktem, který stát podporuje, jsou hypoteční úvěry. Jedná se o dlouhodobý úvěr a slouží k financování bydlení jako je tomu u stavebního spoření. Tento produkt lze rozdělit dle účelu jeho sjednání na účelový hypoteční úvěr, neúčelový hypoteční úvěr a australskou hypotéku. Každý druh hypotečního úvěru musí splnit podmínky, které určuje uzavřená smlouva mezi občanem a institucí sjednávající úvěr. Hypoteční úvěr má několik etap, ve kterých se může účastník nacházet, jedná se o fázi přípravnou, schvalovací a realizační. Státní podpora je poskytována formou daňového zvýhodnění na základě zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů nebo příspěvkem ze Státního fondu podpory investic.

Třetí skupina finančních produktů se zabývá doplňkovým penzijním pojištěním a penzijním připojištěním. Zde bylo podstatné zaměřit se na historický vznik a vývoj penzijního připojištění, jelikož v lednu 2013 prošlo transformací a vzniklo doplňkové penzijní pojištění. Penzijní spoření je podporováno příspěvkem od státu, který při výši vkladu nad 1 000 činí 230 Kč u doplňkového penzijního spoření. Stát poskytuje snížení daňového základu do výše 24 000 Kč, které lze využít, pouze pokud výše příspěvků přesáhla hranici 12 000 Kč ročně.

Posledním zkoumaným finančním produktem se stalo životní pojištění, které využívají osoby chránící se proti riziku nahodilých událostí pro ochranu své osoby a jeho blízkých. Životní pojištění lze rozdělit na čtyři skupiny pojištění. Jedná se o rizikové životní a úrazové, kapitálové, investiční a důchodové pojištění. Daňová výhoda u tohoto finančního produktu je odečtení zaplaceného pojistného od základu daně až do výše 24 000 Kč za rok. Daňová úspora může ročně činit až 3 600 Kč ročně. Dále stát dovoluje zaměstnavateli poskytovat svým zaměstnancům příspěvek na doplňkové penzijní spoření, penzijní připojištění a životní pojištění.

Veškerá teoretická východiska byla následně srovnána se současným stavem finančních produktů s podporou státu ve vybraných zemích Evropské unie. Pro potřeby diplomové práce byly vybrány dvě sousední země, které mají k České republice nejbližší. Pro konfrontaci byla zvolena Slovenská republika a Spolková republika Německo. Uvedená kapitola specifikovala problematiku finančních produktů s podporou státu ve Slovenské republice a Spolkové republice Německo. Jednalo se o stavební spoření, hypoteční úvěr, důchodové pojištění a životní pojištění. Trh finančních produktů na území Slovenské republiky je velice podobný našemu. To je pravděpodobně zapříčiněno společným historickým vývojem a přetrvávajícími blízkými kontakty mezi zmíněnými zeměmi. Ve Spolkové republice Německo je státní podpora u vybraných finančních produktů odlišná. Tato země umožňuje velké množství poskytovaných státních podpor, ale většina z nich je omezena výší příjmů občana nebo jiné podmínky. Oproti České republice na státní podporu nemají nárok všichni zájemci. U státní podpory poskytované ve Spolkové republice Německo byly informace obtížně přístupné, to bylo pravděpodobně zapříčiněno jazykovou bariérou.

Je důležité podotknout, že ve všech konfrontovaných zemích v současné době se vlády nejvíce snaží podporovat důchodové produkty, které se využívají ke spoření na stáří.

Hlavním cílem důchodového spoření je získání dalšího zdrojů příjmů pro občany v důchodovém věku vedle starobního důchodu z důvodu stárnutí populace.

Poslední část se zabývá demonstrativními příklady jednotlivých modelových situací na vybraných finančních produktech. Názorné příklady byly konstruovány pro znázornění finanční podpory ze strany státu. U stavebního spoření byla zobrazena situace, ve které chtěl spořitel maximalizovat státní podporu. V rámci hypotečního úvěru byl účastníkovi poskytnut úvěr ve výši 2 000 000 Kč s dobou splácení 20 let se současnou výší úrokové míry dle České národní banky. Zároveň byla nastíněna i možnost odpočtu zaplacených úroků od základu daně. Pro modelový příklad doplňkového penzijního pojištění byly zobrazeny různé výše spořitelovo úložek. Cílem bylo znázornit, jak výše vkladu ovlivňuje státní příspěvek a možnost daňového odpočtu. U modelu životního pojištění byly také zobrazeny různé částky ročních vkladů. Na základě těchto úložek byla následně vypočtena daňová úleva od daně z příjmů.

Volba finančního produktu je velice individuální. Proto nelze jednoznačně určit, který z nich je nejvýhodnější, jelikož se každý občan může nacházet v rozdílné životní situaci. Dále je důležité brát v úvahu celkovou ekonomickou situaci v daném státě. Občan by své finanční prostředky měl diverzifikovat tak, aby eliminoval rizika spojená s investováním.

V úvodu byly vymezeny cíle, kterých měla diplomová práce dosáhnout. Za úkol bylo definovat jednotlivé finanční produkty se státní podporou, na které Česká republika přispívá. Následně byla teoretická východiska srovnávána se současným stavem finančních produktů s podporou státu ve vybraných zemích Evropské unie. Na závěr byly jednotlivé finanční produkty demonstrovány na jednotlivých příkladech. Tyto konkrétní cíle diplomové práce byly splněny.

Seznam použitých zdrojů

Monografie

Ducháčová, E., (2015) *Pojištění a pojišťovnictví*. Ekopress

Dvořák, P. (2005). *Bankovnictví pro bankéře a klienty*. Linde Praha, a.s.

Lukáš, V., & Kielar P. (2014). *Stavební spoření a stavební spořitelny*. Ekopress

Mezulín, T., & Zeman, V. (2014). *Bankovní produkty a služby*. Akademické nakladatelství CERM.

Peková, J., Pilný, J., & Jetmar, M. (2008). *Veřejná správa a finance veřejného sektoru* ASPI.

Syrový, P., & Tyl, T. (2021). *Osobní finance*. GRADA Publishing, a.s.

Syrový, P., (2009). *Financování vlastního bydlení*. GRADA Publishing, a.s.

Šídlo, D. (2010) *Život jako riziko, aneb, zásady pojišťování životních rizik*. Aladin agency

Šimánková, J., Syrový, P., & Šíma, J. (2004). *Jak na úvěry: 63 otázek a odpovědí z praxe*. ASPI.

Vojtěch, L., & Kielar P. (2014). *Stavební spoření a stavební spořitelny*. Ekopress s.r.o.

Voženílek, V., & Chlaň, A. (2003). *Pojišťovnictví*. Univerzita Pardubice

Legislativa

Bürgerliches Gesetzbuch

Einkommensteuergesetz

Nářízení vlády č. 1/2021 Sb.,

Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění

Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech

Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách

Zákon č. 257/2004 Sb., o dluhopisech

Zákon č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví

Zákon č. 278/2009 Sb., o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o pojišťovnictví

Zákon č. 310/1992 Z. z., o stavebnom sporení

Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě

Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí

Zákon č. 39/2015 Z. z., o poisťovníctve

Zákon č. 42/1994 Sb., o penzijním pripojištění se státním příspěvkem

Zákon č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření

Zákon č. 483/2001 Z. z., o bankách

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník

Zákon č. 530/1990 Sb., o dluhopisech

Zákon č. 530/1990 Z. z., o dluhopisech

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů

Zákon č. 650/2004 Z. z., o doplnkovom dôchodkovom sporení

Zákon č. 84/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje zákon č. 530/1990 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 328/1991 Sb., o konkurzu a vyrovnání, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku

Zákon č. 90/2016 Z. z., o úveroch na bývanie

Zákon č. 4/1964 Z. z., občianskeho zákonníku

Zákona č. 150/2013 Z. z., o Štátnom fonde rozvoja bývania

Zákona č. 595/2003 Z. z., o dani z príjmov:

Internetové zdroje

Aktuálně (2021). *Stavební spořitelny loni poskytly o třetinu více úvěrů*. Dostupné z <https://zpravy.aktualne.cz/finance/stavebni-sporitelny-loni-poskytly-o-tretinu-vice-uveru/r~e8298e5254b211eb9d74ac1f6b220ee8/>

Asociace českých stavebních spořitelen (2019). *Historie stavebního spoření*. Dostupné z <https://www.acss.cz/cz/o-stavebnim-sporeni/historie-stavebniho-sporeni/>

Bausparvertrag. (2022). *Private Bausparkassen in Deutschland*. Dostupné z: <https://www.bausparvertrag.de/bausparkassen/private-bausparkassen/>

Bulh. (2021). *Der Bausparvertrag in der Steuererklärung*. Dostupné z: <https://www.buhl.de/steuernsparen/bausparvertrag-steuererklaerung/>

Bundesministerium für Arbeit und Soziales (2022). *Was ist Gesetzliche Rentenversicherung*. Dostupné z: <https://www.bmas.de/DE/Soziales/Rente-und-Altersvorsorge/Gesetzliche-Rentenversicherung/gesetzliche-rentenversicherung.html>

Česká bankovní asociace (2022). *Bonita*. Dostupné z <https://cbaonline.cz/bonita>

Česká bankovní asociace (2022). *Zástavní právo*. Dostupné z <https://cbaonline.cz/zastavni-pravo>

Česká národní banka (2022). *Často kladené dotazy*. Dostupné z <https://www.cnb.cz/cs/casto-kladene-dotazy/>

Česká spořitelna (2021). *Dosáhnou na hypotéku? Víme, jak vysokou částku si můžete půjčit podle příjmu*. Dostupné z <https://www.csas.cz/cs/blog/bydleni/dosahnu-na-hypoteku-vyse-hypo-dle-prijmu>

ČÚZK (2022). *Zápis do katastru nemovitostí*. Dostupné z <https://cuzk.cz/Katastr-nemovitosti/Zapisy-do-KN/Zapisy-do-KN.aspx>

Deutsche Bundesbank (2018). *Verzeichnis der Kreditinstitute und ihrer Verbände sowie der Treuhänder für Kreditinstitute in der Bundesrepublik Deutschland*. Dostupné z: <https://www.bundesbank.de/resource/blob/722728/9a7d1f6cb2d54b5c83746cc1dc75e7be/mL/verzeichnis-der-kreditinstitute-und-ihrer-verbaende-2018-data.pdf>

Die deutsche Lebensversicherung in Zahlen (2021). *Gesamtverband der Deutschen Versicherungswirtschaft*. Dostupné z:

<https://www.gdv.de/resource/blob/68738/fc1747f89d09be4b28dd03f831aa6f2e/pdf-data.pdf>

Euro-area-statistics. (2022). *Bank interest rates – Loans*. Dostupné z: <https://www.euro-area-statistics.org/bank-interest-rates-loans?cr=deu&lg=en&page=0&charts=c1457522609150+M..B.A2B.F.R.A.2250.EUR.N+M..B.A2B.I.R.A.2250.EUR.N&template=1>

European Commission (2022). *State Aid Legislation*. Dostupné z https://ec.europa.eu/competition-policy/state-aid/legislation_en

Finance (2022). *Daňový odpočet životního pojištění*. Dostupné z: <https://www.finance.cz/531168-danovy-odpocet-zivotniho-pojisteni/>

Finance (2018). *Nemůžete teď platit příspěvky na penzijní spoření? Smlouvu nemusíte hned rušit*. Dostupné z: <https://www.finance.cz/517102-preruseni-odklad-penzijni-pripojisteni/>

Finance (2020). *Jak si z daní odečíst úvěr ze stavebního spoření*. Dostupné z: <https://www.finance.cz/519127-odpocet-uroku-stavebni-sporeni/>

Finance (2022). *Jaký je průběh vyřizování hypotečního úvěru?* Dostupné z <https://www.finance.cz/bydleni/hypoteky/abeceda-hypotek/vyrizovani/>

Finance (2022). *Seznam hypotečních bank*. Dostupné z <https://www.finance.cz/bydleni/seznamy-a-adresare/hypotecni-banky/>

Finanční správa Slovenská republika (2022). *Zníženie základu dane o príspevky na doplnkové dôchodkové sporenie (III. pilier)*. Dostupné z: <https://podpora.financnasprava.sk/609555-Zn%C3%AD%C5%BEEenie-z%C3%A1kladu-dane-o-pr%C3%ADspevky-na-doplnkov%C3%A9-d%C3%B4chodkov%C3%A9-sporenie-III-pilier>

Finanční vzdělávání (2021). *Hypoteční úvěr*. Dostupné z <https://www.financnivzdelavani.cz/svet-financi/bankovnictvi/bankovni-produkty/hypotecni-uver>

Finanční vzdělávání (2021). *Úvěrové registry*. Dostupné z <https://www.financnivzdelavani.cz/svet-financi/uverove-registry>

- Frenkee (2021). *Jak dlouho trvá vyřízení hypotéky*. Dostupné z <https://www.frenkee.cz/cs/jak-dlouho-trva-vyrizeni-hypoteky>
- Hypindex (2017). *Hypoteční úvěry napříč historií*. Dostupné z: <https://www.hypindex.cz/clanky/hypotecni-uvery-napric-historii/>
- Hypindex (2022). *Fincentrum Hypindex – vývoj*. Dostupné z: <https://www.hypindex.cz/hypindex-vyvoj/>
- Hyponamíru (2022). *Nová pravidla pro hypotéky od 1. 4. 2022*. Dostupné z <https://www.hyponamiru.cz/nova-pravidla-pro-hypoteky-od-1-4-2022/>
- Kreditanstalt für Wiederaufbau (2022). *Finden Sie die passende Förderung*. Dostupné z: <https://www.kfw.de/inlandsfoerderung/Privatpersonen/>
- Kreditanstalt für Wiederaufbau (2022). *KfW – Bank aus Verantwortung*. Dostupné z: <https://www.kfw.de/%C3%9Cber-die-KfW/>
- Landesbausparkassen (2022). *Die Landesbausparkassen in der Übersicht*. Dostupné z: https://www.lbs.de/unternehmen/u/lbs_in_der_uebersicht/standardseite_16.jsp
- Landesbausparkassen (2022). *Neue Wohnungsbauprämie: Mehr Förderung fürs Eigenheim*. Dostupné z: https://www.lbs.de/foerderung_und_praemien/zentral/wohnungsbaupraemie_3/wohnungsbaupraemie.jsp
- Měšec (2022). *Státní podpora stavebního spoření*. Dostupné z <https://www.mesec.cz/financi-portal/ucty/statni-podpora-stavebni-sporeni/>
- Ministerstvo financí České (2021). *Základní ukazatele vývoje penzijního připojištění a doplňkového penzijního spoření k 30. 9. 2021 včetně Komentáře*. Dostupné z <https://www.mfcr.cz/cs/soukromy-sektor/soukrome-penzijni-systemy/iii-pilir-doplňkove-penzijni-sporeni-a-p/vyvoj-penzijniho-pripojisteni/2021/zakladni-ukazatele-vyvoje-penzijniho-pri-43829>
- Ministerstvo práce a sociální věcí (2020). *Důchodové pojištění*. Dostupné z <https://www.mpsv.cz/duchodove-pojisteni>
- Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky (2018). *Analýza opatrení podporujúcich efektívnejšie rozloženie úspor medzi triedami aktív v II. a III. pilieri dôchodkového sporenia*. Dostupné z:

<https://www.employment.gov.sk/files/slovensky/socialne-poistenie-dochodkovy-system/dochodkovy-system/analyzy/analyza-opatreni-podporujucich-efektivnejsie-rozlozenie-uspor-medzi-triedami-aktiv-ii-iii-pilieri-dochodkoveho-sporenia.pdf>

Národná banka Slovenska (2022). *Subjekty finančného trhu*. Dostupné z: <https://subjekty.nbs.sk/?c=1107>

Národná banka Slovenska (2022). *Základní charakteristika*. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/dohlad-nad-financnym-trhom/dohlad/dochodkove-sporenie/doplňkove-dochodkove-sporenie-iii-pilier/zakladna-charakteristika>

Národná banka Slovenska (2022). *Životné poistenie*. Dostupné z: <https://www.nbs.sk/sk/ofs/financne-produkty/poistenie/zivotne-poistenie>

Nováková, M. (2008). *Historie pojišťovnictví*. [Bakalářská práce, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích]. Theses.cz. <https://theses.cz/id/pjh4qn/?lang=cs>

Peníze (2021). *Porovnání stavebního spoření. Kdo má teď nejlepší*. Dostupné z: <https://www.penize.cz/stavebni-sporeni/426290-porovnani-stavebniho-sporeni-kdo-ma-ted-nejlepsi>.

Podnikatel (2021). *Nezdanitelné části základu daně pro rok 2020 a 2021*. Dostupné z: <https://www.podnikatel.cz/clanky/nezdanitelne-casti-zakladu-dane-pro-rok-2020-a-2021/>

Slovenská asociácia poisťovní (2022). *SLASPO*. Dostupné z: https://www.slaspo.sk/SLASPO_funkcia

Slovensko (2020). *Státní příspěvek pro mladé lidi*. Dostupné z: https://www.slovensko.sk/sk/agendy/agenda/_statny-prispevok-pre-mladych1

Srovnávač (2022). *Penzijní společnosti*. Dostupné z: <https://www.srovnavač.cz/penzijni-pripojisteni/penzijni-spolecnosti>

Státní fond podpory investic (2022). *Vlastní bydlení*. Dostupné z: https://sfpi.cz/vlastni_bydleni/

Státní fond podpory investic (2022). *Vyberte si státní podporu na míru*. Dostupné z: <https://sfpi.cz/>

Stavebky (2022). *Přidělení cílové částky*. Dostupné z: <https://www.stavebky.cz/prideleni-cilove-castky/>

Štatistický úrad Slovenskej republiky (2022). *Priemerná mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve SR v roku 2021*. Dostupné z:

https://slovak.statistics.sk/wps/wcm/connect/4e9fcaea-504d-48b7-a53f-99a6c4623f30/Priemerna_mesacna_mzda_zamestnanca_hospodarstva_SR_v_roku_2021.pdf?MOD=AJPERES&CVID=nZEmyct&CVID=nZEmyct

Štátny fond rozvoja bývania (2022). *Mladomanželská pôžička*. Dostupné z: <https://www.sfrb.sk/ziadatel/mladomanzelska-pozicka/>

Wendl-Koehler (2021). *Lebensversicherung*. Dostupné z: <https://www.deutsche-altersvorsorgeberatung.de/lebensversicherungen.html>

Wendl-Koehler (2021). Rürup Rente: was man über die Rürup Rente, Basisrente, wissen sollte. Dostupné z: <https://www.deutsche-altersvorsorgeberatung.de/rueruprente/ruerup-rente-basisrente.html>

Seznam tabulek

Tabulka 1 Státní podpora stavebního spoření od roku 1993	18
Tabulka 2 Státní podpora penzijního spoření pro rok 2022.....	35
Tabulka 3 Výše daňové úspory životního pojištění	43
Tabulka 4 Historie regulace maximální výše daňového zvýhodnění a zdanění ve třetím pilíři důchodového pojištění Slovenské republiky.....	52
Tabulka 5 Srovnání státní podpory stavebního spoření mezi Českou republikou, Slovenskou republikou a Spolkovou republikou Německo pro rok 2022	64
Tabulka 6 Odpočet úroků z hypotéky z daní v České a Slovenské republice	65
Tabulka 7 Výše státní prémie na bydlení ve Spolkové republice Německo v roce 2022	66
Tabulka 8 Finanční příspěvek na spoření zaměstnanců od zaměstnavatele ve Spolkové republice Německo v roce 2022	67
Tabulka 9 Přehled státní podpory a příspěvků na podporu vlastního bydlení pro jednotlivce ve Spolkové republice Německo v roce 2022.....	68
Tabulka 10 Srovnání státní podpory doplňkového penzijního pojištění České republiky, Spolkové republiky Německo a Slovenská republika	69
Tabulka 11 Modelový příklad stavebního spoření v Kč.....	73
Tabulka 12 Modelový příklad hypotečního úvěru v Kč.....	75
Tabulka 13 Modelový příklad nezdánitelné části základu daně ze zaplacených úroků na hypotečním úvěru v Kč	76
Tabulka 14 Modelový příklad pro různé hodnoty úložek doplňkového penzijního spoření.....	78
Tabulka 15 Modelový příklad daňové úlevy při různých úložkách na životní pojištění	79

Seznam obrázků

Obrázek 1 Fáze stavebního spoření	14
---	----

Seznam grafů

Graf 1 Objem poskytnutých stavebních úvěrů od roku 2015 do 2020 v mld. Kč	12
Graf 2 Reálně vyplacená státní podpora stavebního spoření od roku 2012 do 2021 v mld. Kč.....	18
Graf 3 Průměrné měsíční příspěvky účastníků doplňkového penzijního spoření v Kč od roku 2011 do roku 2021	36
Graf 4 Porovnání vývoje úrokové míry hypotečních úvěrů ve Spolkové republice Německo a České republiky	58
Graf 5 Zdroje příjmů ve starobním důchodu 2021	60

Abstrakt

Paroubková, V. (2022). *Finanční produkty se státní podporou* [Diplomová práce, Západočeská univerzita v Plzni].

Klíčová slova: státní podpora, stavební spoření, hypoteční úvěr, doplňkové penzijní spoření, životní pojištění

Diplomová práce se zabývá problematikou finančních produktů se státní podporou. V teoretické části jsou zpracována východiska k řešené problematice. Především jsou definovány jednotlivé finanční produkty se státní podporou, mezi které patří stavební spoření, hypoteční úvěr, doplňkové penzijní spoření a životní pojištění. Především je popsán systém fungování jednotlivých finančních produktů a způsob poskytování státní podpory. Následně jsou teoretická východiska srovnávána se současným stavem finančních produktů ve vybraných zemích Evropské unie. Dále jsou finanční produkty demonstrovány na jednotlivých praktických příkladech. Pro naplnění cíle diplomové práce byla použita rešerše odborné literatury, deskripce právních předpisů a syntéza zjištěných poznatků.

Abstract

Paroubková, V. (2022). *Financial product with state support* [Master's Thesis, University of West Bohemia].

Key words: state support, building society account, mortgage loan, additional pension saving, life insurance

The diploma thesis deals with the issue of financial products with state support. The theoretical part elaborates the starting points for the solved issue. In particular, individual financial products with state support are defined, which include building savings, mortgage loans, supplementary pension savings and life insurance. In particular, the system of operation of individual financial products and the way in which state aid is granted are described. Subsequently, the theoretical bases are compared with the current state of financial products in selected countries of the European Union. Furthermore, financial products are demonstrated on individual practical examples. To fulfill the aim of the diploma thesis, a search of professional literature, a description of legal regulations and a synthesis of the findings were used.